

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks karny.

Art. 512. Sąd ustalił, iż oskarżeni po wyeksmitowaniu ich przez komornika, na zasadzie tytułu wykonawczego Sądu Okręgowego, z lokalu pokrzywdzonej, oderwali kłódki przy drzwiach i, grożąc jej, wtargnęli siłą o północy do tego lokalu, przyczem oskarżony oderwał kłódkę przy drzwiach, groził oskarżycielce i wdzierał się do mieszkania zamkniętego od tyłu, oskarżona zaś od frontu, i z jej polecenia terminator masarski oskarżony odbijał drzwi siekierą i uderzył pokrzywdzoną siekierą po rękę. Do tak ustalonej istoty czynu oskarżonych Sąd zupełnie zasadnie zastosował nie cz. I, lecz cz. II art. 512 K. K., gdyż wtargnięcie do lokalu nastąpiło w nocy (O. z d. 17. X. 1929 II. 1 K., 719/29).

Art. 574. Ustaliwszy, że zarzucony oskarżonemu czyn stanowi karalne z art. 574 K. K. przywłaszczenie, Sąd nie miał potrzeby omawiać, czy pokrzywdzony wystąpił lub nie na drogę postępowania cywilnego o uregulowanie jego pretensji do oskarżonego (O. z d. 8. X. 1929. I K. 731/29).

Art. 591. Według ustaleń Sądu, oskarżony, regulując należności z transakcji towarowej z pokrzywdzonym, wręczył mu 3 weksle, żyrowane przez siebie, z których jeden był podpisany przez nieletniego syna oskarżonego, a na dwóch pozostałych podane były fałszywe miejsca płatności wystawcy. W obu wypadkach, wręczając w celu pokrycia długu weksle, bądź z podpisem nieodpowiedzialnej osoby (art. 76 pr. weksl. i 1124 K. C), bądź z fikcyjnym miejscem płatności (art. 1 i 2 pr. weksl.), oskarżony wprowadził w błąd pokrzywdzonego i pozbawił go możności dochodzenia długu, oraz wszelkich, na prawie wekslowem opartych, gwarancji otrzymania należności i uzyskał tą drogą korzyść materialną w postaci otrzymanego od pokrzywdzonego towaru. Do tak ustalonego czynu

oskarżonego Sąd zasadnie zastosował art. 591 K. K. (68/23, 143/26 i in.). (O. z d. 15. X. II. I K. 733/29).

Art. 624. Wykładnia art. 624 K. K. w wyroku jest prawidłowa, gdyż wyrok stwierdza, iż nie może wymieniony przepis karny być zastosowany do czynu oskarżonych, albowiem wymaga on świadomości, iż zabierane drzewo stanowi rzecz cudzą, której to świadomości, zdaniem Sądu, oskarżeni nie mieli (O. z d. 10. X. 1929. II. 1 K. 801/29).

Art. 636. Sąd uznał oskarżonego winnym tego, iż w charakterze funkcjonarjusza Policji Państwowej, nie będąc jednak do tego upoważnionym ustawą, samowolnie przyjął na się rozstrzygnięcie sporu między niejakim X. a pokrzywdzonym i, odebrawszy zapomocą groźby karalnej od tego ostatniego rewers, wydany przez X. na dowód otrzymania od pokrzywdzonego należnych mu sum z transakcji handlowej i stwierdzający obowiązek X. do wydania pokrzywdzonemu 30¹/₂ puda chmielu, rewers ten zniszczył i kazał podpisać temuż pokrzywdzonemu deklarację zrzeczenia się wszelkich pretensyj do X., pozbawiając w ten sposób pokrzywdzonego dowodu istnienia jego pretensji do X. i wyrządzając mu szkodę materjalną w wysokości około 800 rubli w złocie. Wobec tak ustalonego stanu faktycznego zarzucanego oskarżonemu czynu, zarzut skargi kasacyjnej obraży art. 636 K. K. jest zasadny, albowiem koniecznym czynnikiem przekroczenia władzy, przewidzianego w tym przepisie karnym, jest spełnienie czynności służbowej, w danym zaś wypadku czyn oskarżonego nie stanowił jego czynności służbowej. Jednak to uchybienie nie może powodować uchylenia wyroku w myśl art. 913 U. P. K., albowiem czyn oskarżonego, w myśl art. 552 i 590 K. K., które powinny być do niego zastosowane, mógł pociągnąć taką samą karę, jaka mu została wymierzona (O. z d. 7. X. 1929. II. 2 K. 731/29).

*Ustawa o państwowym podatku przemysłowym.
z dnia 15 lipca 1925 (poz. 550).*

Art. 5. Przez przedsiębiorstwo komisowe, w myśl art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, należy rozumieć tylko takie, które udowodni stosunek komisju, w razie bowiem przeciwnym powinno być ono uważane, jako działające na rachunek własny. W sprawie niniejszej Sąd ustalił, że oskarżony, aczkolwiek związany z firmą zagraniczną umową komisową, sprzedał jej partję depek na swój rachunek osobisty, co wyraźnie wychodziło poza granice tej umowy i uprawnień, służących oskarżonemu na zasadzie art. 5 powołanej ustawy. (O. z d. 14. X. 1929. II. 2 K. 843/29).

Item. Ustalenie sądu wyrokującego, czy dane przedsiębiorstwo wykonywa jeden lub więcej przemysłów, należy do istoty sprawy i nie może być przedmiotem sprawdzenia w drodze kasacji. Ustawa nie daje ani definicji poszczególnych przemysłów handlowych, wymienionych w cz. II lit. A załącznika do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, ani nie wskazuje, jakie mianowicie czynności są właściwe i charakteryzujące dany typ przemysłu handlowego. Wobec tego ustalenie typu przemysłu handlowego, tudzież właściwych mu czynności, może być dokonane na podstawie bądź merytorycznych wiadomości władzy, stosującej ustawę o państwowym podatku przemysłowym, bądź na podstawie opinii rzeczoznawców. Różnorodność czynności handlowych nie może być uważaną za dostateczną podstawę do wielokrotnego obłożenia przedsiębiorstwa podatkiem przemysłowym w formie świadectwa przemysłowego, gdyż podatek w tej formie ustanowiony jest nie dla każdej poszczególniej czynności handlowej, lecz dla każdego oddzielnego przemysłu lub oddzielnego zajęcia przemysłowego. Sprzedaż towarów na rachunek własny jest czynnością właściwą nie tylko przemysłowi handlu towarowego, wymienionemu w § 1 cz. II lit. A, ale i wszystkim innym przedsiębiorstwom handlowym, dokonywającym sprzedaży towarów, i przeto nie stanowi cechy charakterystycznej, dającej możność określenia typu przedsiębiorstwa handlowego. Sąd Okręgowy, ustalwszy na podstawie opinii biegłych, że oskarżony prowadził jedynie przedsiębiorstwo komisowe i wykonywał czynności, właściwe dla tego typu przedsiębiorstwa handlowego, miał podstawy prawne do uznania czynności oskarżonego za jeden przemysł pośrednictwa handlowego, zobowiązujący do wykupienia jednego świadectwa przemysłowego (O. z d. 21. X. 1929. II. 1 K. 825/29).

Ustawa karna skarbowa z dnia 2 sierpnia 1926 (poz. 609).

Art. 79. Faktyczny stan czynu oskarżonego stanowi przelanie wódki o mocy mniejszej od o 45°, do butelek monopolowych z etykietą o 45°, co należy uznać za zmianę opaski. Tego rodzaju czyn zakazany jest w p. 3 art. 38 ustawy o monopolu spirytusowym z dn. 31 lipca, 1924 (poz 580/24 i 720/25) i powinien być ścigany z mocy art. 97 U. K. S. (O. z d. 14. X. 1929. II. 2 K. 844/29).

Rozporządzenie Prez. Rzplitej o prawie przemysłowem z dnia 7 czerwca 1927 (poz. 468).

Art. 14. W myśl art. 126 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z d. 7 czerwca 1927 (poz. 468) o prawie przemysłowem, przepisy karne tego rozporządzenia mogą być zastosowane tylko wówczas.

gdy czyn nie jest zagrożony karą w powszechnych ustawach karnych; skoro więc urządzenie zakładów przemysłowych bez należytego pozwolenia przewidziane jest w art. 310 K. K., to przepis ten, nie zaś art. 126 rozporządzenia o prawie przemysłowym ma w danym wypadku zastosowanie. W myśl art. 14 wymienionego rozporządzenia, oskarżony, chcąc uzyskać pozwolenie na prowadzenie składu desek i drzewa, powinien był wystarać się o zatwierdzenie przez władzę przemysłową projektu urządzenia (art. 7, 131 i 133), skoro zaś zarówno Wydział Przemysłowy Magistratu m. Warszawy jak i Ministerstwo Przemysłu i Handlu, na skutek rekursu oskarżonego, projektu tego nie zatwierdziły, to oskarżony nie miał żadnej podstawy prawnej do prowadzenia spornego składu desek i drzewa, odwołanie zaś do Najwyższego Trybunału Administracyjnego może się odnosić jedynie do zasadności odnośnej decyzji Ministerstwa Przemysłu i Handlu, nie zaś do skutków karnych prowadzenia zakładu przemysłowego bez należytego pozwolenia (O. z d. 23. X. 1929. II. 1 K. 684/29).

Ustawa o amnestji z d. 22 czerwca 1928 (poz. 641).

Art. 9. Oskarżony został skazany z cz. I i III art. 578 K. K. za to, iż, będąc sekwestratorem Urzędu Skarbowego, przywłaszczył sobie znajdującą się u niego z urzędu, zainkasowaną tytułem różnych podatków od 11 osób, sumę 853 zł 81 gr. Do tak ustalonego czynu ustawa o amnestji z d. 22 czerwca 1928 nie ma zastosowania w myśl p. i I art. 9, ponieważ przez przestępstwo, popełnione „na szkodę Skarbu Państwa”, ustawa wyraźnie rozumie przestępstwo, wymierzone przeciw interesom Skarbu, bez względu na skutki tego przestępstwa i fakt ewentualnego nieponiesienia strat przez Skarb. Wobec tego przywłaszczenie przez urzędnika państwowego sum, należnych Skarbowi, stanowi przestępstwo, „popełnione na szkodę Skarbu Państwa”, w każdym razie, choćby tenże urzędnik pokrył zrządzone straty lub uczynił to za niego kto inny (O. z d. 3. X. 1929. II. 1 K. 676/29).

Item. P. i art. 9 ustawy amnestycznej z d. 22 czerwca 1928 wyłącza z pod dobrodziejstwa amnestji tylko przestępstwa urzędników na szkodę Skarbu Państwa, stojące w bezpośrednim związku z ich obowiązkami służbowymi, co wynika z okoliczności, że wspomniany przepis stanowi wyjątek z ogólnej amnestji, może więc ulegać tylko ścieśniającej wykładni, stosuje się przeto tylko do przewidzianych w kodeksie karnym przestępstw urzędników na szkodę Skarbu, do których czyn oskarżonego, będący usiłowaniem oszustwa z tytułu należności, przypadającej oskarżonemu od Skarbu, wcale nie należy (O. z d. 5. X. 1929. II. 2 K. 653/29).

Kodeks postępowania karnego.

Art. 10, 115 i 358. Niedochód ścisłe zbadanie przez sąd świadków mogłoby tylko w takim wypadku spowodować uchylenie wyroku, gdyby strona wykazała, iż sąd nie pozwolił jej korzystać z uprawnień, zastrzeżonych jej w art. 115 K. P. K., i w ten sposób uniemożliwił ustalenie okoliczności, mogącej wpłynąć na wynik wyrokowania (O. z d. 4. XII. 1929. II. 2 K. 1028/29).

Art. 49 i 297. § 1 art. 297 K. P. K. wprowadza zasadę ogólną, że tylko wówczas sąd może odmówić wezwania świadków, gdy dojdzie do wniosku, że okoliczności, które świadkowie mają stwierdzić, nie mogą mieć wpływu na treść wyroku. Wydając postanowienie odmawiające w przedmiocie odroczenia sprawy i wezwania świadków, sąd zgodnie z § 2 art. 49 K. P. K., powinien przytoczyć w tem postanowieniu uzasadnienia odmowy (O. z d. 5. XII. 1929. II. 1 K. 1159/29).

Art. 49, 50, 297 i 298. Gdy w toku przewodu sądowego obrońca oskarżonych wniósł o odroczenie rozprawy, celem wezwania świadków, i wskazał okoliczności, któreby ci świadkowie stwierdzić mieli, sąd zaś wniosek ten oddalił, uznawszy brak wpływu na treść wyroku zapowiedzianych zeznań tych świadków, a pozatem w motywach wyroku dał wyraz bardziej szczegółowej ocenie zapowiedzianych okoliczności w związku z całokształtem okoliczności sprawy, — odmowna decyzja sądu czyni zadość wymaganiom art. 49, 50 i 297 K. P. K. i nie może przeto stanowić uchybienia ustawie; nieuwzględnienie zaś wniosku obrońcy oskarżonego o zezwolenie na sprawdzenie tych świadków nie może obrażać przepisu art. 298 K. P. K., gdyż nastąpiło w toku przewodu sądowego, przepis zaś art. 298 K. P. K., jako mający moc w postępowaniu w toku przygotowań do rozprawy głównej, nie mógł być obrażony zarządzeniem sądu w toku przewodu sądowego (O. z d. 4. XII. 1929. II. 2 K. 1020/29).

Piotr Leśniowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRJACKI)

§ 140 u. k.

620. Przy zabójstwie ocenia się winę według zasad, zawartych w § 134 u. k. Zasady te nie czynią różnicy między przyczynami bezpośrednimi a pośrednimi, byle tylko te ostatnie zostały wywołane działaniem sprawcy. (28. października 1929 II 3 K. 301/29).

621. Sprawca zabójstwa nie może żądać ukarania łagodniejszego, nie według rzeczywistego skutku swego działania, dlatego tylko, że uszkodzony nie miał środków na operację lub z innych powodów nie potrafił się uratować. (17. października 1929 II 3 K. 272/29).

622. Do poczytania zbrodni zabójstwa uczestnikowi zmowy potrzeba stwierdzenia, że uczestnik ten przedsięwziął także sam jakieś pozytywne działanie w nieprzyjaznym zamiarze. Działanie to może polegać nietylko na czynnym targnięciu się, lecz i na innym jakimkolwiek nieprzyjaznym zachowaniu się, które, będąc objawem woli czynnego zrealizowania zmowy, przedstawia się zarazem jako akt, skierowany bezpośrednio przeciwko bezpieczeństwu cielesnemu tego, do którego zmowa się odnosiła. (7. października 1929 II 3 K. 229/29).

§ 166 u. k.

623. Podpalenie szopy, stojącej wprawdzie w miejscu odosobnionem tak, że pożar nie mógł się rozszerzyć, ale przedstawiającej wartość 400 zł, ma cechy zbrodni podpalenia (§ 166 u. k.) a nie tylko złośliwego uszkodzenia cudzej własności (§ 85 i 468 u. k.). (24. października 1929 II 3 K. 429/29).

§ 171 u. k.

624. Istotną cechą kradzieży jest działanie w celu przysporzenia sobie lub innym korzyści, któraby równocześnie polegała na wyrządzeniu szkody innej osobie. (14. października 1929 II. 3 K. 255/29).

§ 185, 186 u. k.

625. Pośredniczenie w sprzedaży rzeczy, pochodzących z kradzieży stanowi współwinę (§ 185 u. k.) w uczestnictwie w kradzieży.

Przy uczestnictwie w kradzieży, a tak samo i przy współwinie w niem, nie potrzeba wykazania chęci zysku a do kwalifikacji z § 186 lit b) u. k. nie potrzeba też świadomości wartości towaru.

Kwalifikacja surowsza z § 186 lit. c) u. k. ma zastosowanie nietylko do bezpośrednich sprawców ale także i do współwinnych; nie stanowi też różnicy, czy poprzednie kary wymierzono za sprawstwo czy za współwinę. (29. listopada 1929 II 3 K. 231/29).

Dekret prasowy.

626. Osoba majątkowo odpowiedzialna (art. 87 dekr. pras.) może wnosić środki prawne, zwalczające nietylko orzeczenie o roszczeniach prawno-prywatnych, ale także orzeczenie o winie oskarżonego.

627. Podział czynności w sądach i przeznaczenie sędziów do poszczególnych składów sądzących, wydziałów i t. p. jest sprawą wewnętrzną sądów i nie może być stawiana narówni z kwestją należytej obsady sądu. Udział zatem w składzie, sądzącym sprawę prasową, sędziego, nienależącego do wydziału prasowego, nie powoduje nieważności. (28. października 1929 II 3 K. 140/29)

Warunkowe zawieszenie wyk. kary.

628. Polecenie wyrównania szkody w myśl art. 3 ust. z dnia 10. czerwca 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 354) nie może przekraczać granic, w jakich przysługiwałyby pokrzywdzonemu roszczenia prywatno-prawne z powodu popełnionego na jego szkodę przestępstwa. (28. października 1929 II 3 K. 470/29).

Art. 333 i 343 k. p. k.

629. Jeżeli przewodniczący zastosował się do przepisu art. 333 k. p. k., to nie ma on obowiązku, po przeprowadzeniu każdego do wodu, przypominać jeszcze oskarżonemu jego uprawnienia z art. 343 k. p. k. (22. listopada 1929 II 3 K. 562/29).

Art. 337 § 2 k. p. k.

630. Stwierdzanie jakichkolwiek szczegółów z doniesienia policyjnego, a tembardziej treści zeznań, złożonych przed policją w pierwotnych dochodzeniach policyjnych, jest w myśl art. 337 § 2 k. p. k. niedozwolone. (22. listopada 1929 II 3 K. 563/29).

Art. 339 k. p. k.

631. Okoliczność, że orzeczenie biegłych zawiera częściowo także reprodukcje faktów, wynikających z dochodzenia lub śledztwa, nie przeszkadza zużytkowaniu tego orzeczenia na rozprawie. (9. grudnia 1929 II 3 K. 573/29).

Art. 367 k. p. k.

632. Jeżeli oskarżonego uznano winnym tego samego czynu, który w tym samym wyroku określono dokładnie jako oskarżonemu zarzucony (art. 366, lit. e) k. p. k.), to sąd przez wyrażenie w sentencji: „oskarżonego uznaje się winnym czynu, popełnionego w sposób, podany w oskarżeniu” uczynił zadość przepisowi art. 367 k. p. k. (11. listopada 1929 II 3 K. 481/29).

Art. 416 k. p. k.

633. Niema podstawy w wynikach przewodu sądowego do postawienia pytania w kierunku zbrodni zabójstwa, jeżeli oskarżony

o zbrodni morderstwa winy w ogóle się wypierał, to znów zasłaniał się stanem pijaństwa a wyniki przewodu sądowego wskazują na zamiar morderstwa, (9. grudnia 1929 II 3 K. 573/29).

Art. 435 k. p. k.

634. Wobec przepisu art. 426 § 2 k. p. k. niema niejasności w odpowiedzi przysięgłych, jeżeli na jednej z kartek nie wykreślono żadnego z wyrazów, na niej umieszczonych. (22. listopada 1929 II 3 K. 562/29).

Art. 494 i 495 k. p. k.

635. Zarzut zbyt niskiego wymiaru kary nie odpowiada przepisom art. 494 i 495 k. p. k. (19. listopada 1929 II 3 K. 605/29).

Art. 494 k. p. k.

636. Zarzut, że przyjęcie braku szkody, jako okoliczności łagodzącej, jest nieuzasadnione, nie wystarcza sam przez się do założenia kasacji. (15. listopada 1929 II 3 K. 540/29).

Art. 494 k. p. k.

637. Ocena okoliczności łagodzących (§ 46 i 47 u. k.) usuwa się z pod rozpoznania w postępowaniu kasacyjnym, jako oparta na swobodnym przekonaniu sądu. (9. listopada 1929 II 3 K. 554/29).

Art. 494 k. p. k.

638. Zarzut, że sąd, wymierzając karę nie uwzględnił niewinnej rodziny oskarżonego, nie zasługuje na rozpatrzenie w postępowaniu kasacyjnym, gdyż nie wskazuje na nieprawidłowy wymiar kary. (22. listopada 1929 II 3 K. 563/29).

Art. 497 lit. g) k. p. k.

639. Zarzut uchybienia z art. 497 lit. g) k. p. k. jest tylko wtedy uzasadniony, jeżeli wogóle nie sporządzono protokołu rozprawy. (11. listopada 1929 II 3 K. 465/29).

Art. 506 k. p. k.

640. Zgoda strony, wymagana w art. 506 k. p. k., może nastąpić także milcząco. (22. listopada 1929 II 3 K. 563/29).

J. Prokopowicz,

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

I. Kodeks karny z 1871 r.

§ 21 K. K.

Zamiana pozostającej do odbycia, po zastosowaniu amnestji, kary 6-miesięcznego ciężkiego więzienia na 9-miesięczne więzienie, nie jest uzasadniona żadnym przepisem prawnym, zwłaszcza nie ma go w § 21 K. K., którego w wypadkach częściowego darowania kar na podstawie amnestji stosować nie można (25. XI. 29, 645/29 i 627/29).

§ 85 K. K.

Ustalając, że zamiar, uzasadniający przyjęcie kwalifikacji z § 85 K. K. obejmował wszystkie, idące w tym kierunku, czyny oskarżonego i uznając fakt kolportażu odez w komunistycznych za jeden z takich czynów, sąd nie ma potrzeby ponownego ustalania zamiaru oskarżonego w tym poszczególnym wypadku (24. X. 29, 517/29).

§ 163 K. K.

Skazanie za fałszywą przysięgę z niedbalstwa (§ 163 K. K.) wymaga przedewszystkiem ustalenia przedmiotowej niezgodności treści z rzeczywistym stanem rzeczy (21. XI. 29, 572/29 i OSP IX, 96).

§ 166 K. K.

Ochrony z § 166 K. K. „duchowieństwo” doznaje nie jako ogół wszystkich duchownych, lecz jako instytucja Kościoła a więc jako kapłaństwo (24. X. 29, 456/29).

§§ 185, 194 K. K.

Ze względu, iż zniewaga ulega ściganiu tylko na wniosek (§ 194 K. K.) a wniosek taki w konkretnym wypadku postawiła Kurja Arcybiskupia jednej diecezji, sprawcę zniewagi skazać należało nie za zniewagę duchowieństwa katolickiego w ogólności, lecz tego, w którego imieniu wniosek złożono. (30. XI. 29, 664/29).

§§ (48) 213 K. K.

1. Podżegaczowi (§ 48 K. K.) do zbrodni z § 213 wymierzyć należy karę z § 213 K. K. nie zaś z § 212 K. K. (3. XII. 29, 650/29, OSP. IX. 99).

2. Okoliczności łagodzące z § 213 K. K. nie podpadają pod pojęcie szczególnych osobistych przymiotów lub stosunków, które § 50 K. K. ma na względzie (ibid).

3. Ustalenie, że śmiertelny strzał padł po wezwaniu zabójcy do strzelania nie wystarcza, samo przez się, do skazania wzywającego za podżeganie do zabójstwa (ibid).

§ 370 l. 5 K. K.

1. Przy ocenie „nieznacznej ilości” i „niewielkiej wartości” w rozumieniu § 370 l. 5 K. K. decydują jedynie względy przedmiotowe. (3. XII. 29, 714/29; OSP. IX; 100).

2. „Spożycie wkrótce potem” w rozumieniu tego przepisu oznacza tylko, że moment spożycia nie może być od momentu zabrania czasowo zbyt oddalony. (ibid).

II. Ustawa karna skarbowa z 2. VII. 1926

(Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 609).

1. Nieznajomością UKS., w szczególności również nieświadomością o zakazie przywozu z zagranicy towarów bez uiszczenia opłaty celnej, skutecznie tłumaczyć się nie można. (10. XII. 29, 709/29).

2. Dla zaistnienia przestępstw karnych-skarbowych ustawa nie wymaga specjalnego zamiaru (Absicht), lecz wystarcza z mocy art. 5 UKS. nawet niedbalstwo. (10. XII. 29, 709/29).

3. Wyrzeczenie zgóry nieściągalności kary pieniężnej uznać należy za błędne, gdyż według art. 20, 21 UKS. areszt, względnie więzienie ma jeno charakter zastępczy i wykonanie tego aresztu zależy od okoliczności, jakie ujawnią się przy wykonaniu wyroku, nie można zaś zgóry pozbawiać oskarżonego możliwości uwolnienia się od kary na wolności, skoro za przestępstwo przezeń dokonane grozi mu w zasadzie tylko kara pieniężna. (10. XII. 29, 708/29).

4. Art. 27. UKS. wymaga równocześnie popełnienia tego samego przestępstwa przez trzy lub więcej osób. Czynności wykonawcze tych osób muszą się czasowo zbiegać, zmierzając do urzeczywistnienia, wspólnymi siłami i przy czynnym udziale wszystkich, wspólnego celu przestępnego. (10. XII. 29, 732/29).

5. Art. 45 i 46. UKS. nie zawierają żadnego domniemania winy opartego na samym fakcie posiadania przemyconego przedmiotu; domniemanie podobne, zawarte w art. 64. UKS., odnoszące się do tytoniu zagranicznego, nie może być żadną miarą rozszerzone na inne przedmioty. (31. X. 29, 484/29).

6. Wedle art. 53. UKS. przy obliczaniu podstawy wielokrotności bierze się pod uwagę również należne podatki i opłaty. Wymierzając tedy karę za przestępstwo z art. 7, 46, 31 UKS., należy prócz należności celnych uwzględnić również opłatę monopolową od cygar. (10. XII. 29, 695/29).

7. Art. 5. lit. b., ust. o monop. tyt. z 1. VI. 1922 (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409) uprawnia do przywozu z zagranicy dla własnego użytku ilości tytoniu (art. 3. cyt. ust.) nie przekraczającej 1 kg wagi, bez potrzeby uzyskania uprzedniego zezwolenia władzy skarbowej, niemniej wszakże osoba przewożąca taką ilość tytoniu nie zostaje zwolniona od opłaty celnych i monopolowych. (28. XI. 29, 642/29).

8. Art. 27 rozp. Prez. Rzp. z 26 marca 1927 o monopolu spirytusowym zawiera sam w sobie tylko przepis *dyspozycyjny*, który dopiero w związku z odpowiednią *sankcją karną*, zawartą w UKS., określa w poszczególnym wypadku *istotą* przestępstwa karnego skarbowego. (24. X. 29, 495/29).

III. Rozp. Prez. Rzp. z 10. V. 1927 (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 399), zmieniające niektóre postanowienia ust. karnych o rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości.

1. Okoliczność, że wiadomość nieprawdziwa lub przekręcona została przedrukowana i, jako taka, bez komentarzy czytelnikom podania, nie uwalnia sprawcy jej rozpowszechniania od odpowiedzialności, gdyż przez fakt przedrukowania sprawca stał się winnym dalszego i samoistnego jej rozpowszechniania wśród czytelników swojego pisma. (14. XI. 29, 600/29).

2. Skazanie z art. 1/1 powyższego rozp. wymaga konkretnego ustalenia w uzasadnieniu skazującego wyroku, że rozpowszechniana wiadomość przedmiotowo jest nieprawdziwa lub co najmniej przekręcona, wymaga więc zajęcia stanowiska ze strony sądu wyrokujące do istotnego, odpowiadającego rzeczywistości, nieprzekręconego stanu rzeczy i ustalenia tego stanu rzeczy, aby na jego podstawie można sprawdzić, czy rozpowszechniana wiadomość istotnemu stanowi rzeczy rzeczywiście wcale nie odpowiada lub go przekręca, oddając go nieściśle, zawierając tem samem znamiona przestępstwa z wymienionego powyżej przepisu prawnego. (3. XII. 29, 541/29).

3. Odmowa wniosкови prokuratora o konfiskatę, z powodu braku cech przestępstwa z art. 1/2 rozp. Prez. Rzp. z 10. V. 1927. (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 399), nie wykazuje błędu prawnego w razie ustalenia, że na zakwestjonowanych 50 mapach z napisem „Reichskarte” granice terytorjum polskiego uwidocznione są częściowo czarnymi kreskami, częściowo zaś grubą kolorową linią, a oznaczenie miejscowości leżących na terytorjum polskiem nazwami niemieckimi spowodowane zostało tem, iż mapy są odbitkami map niemieckich, wobec czego uznać niepodobna, by mapy te przedstawiały terytorjum polskie jako należące do państwa niemieckiego. (24. X. 29, 476/29).

*IV. Rozp. Prez. Rzp. z 10. V. 1927 o prawie prasowem
(Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 398).*

1. Zarzuty, że ktoś jest „denuncjatorem”, „ma na sumieniu nieczyste sprawki”, „siedzi na dwóch krzesłach” (pod względem swych przekonań), „rządzi pięścią” i t. p., są zarzutami hańbiącymi (zniesławiającymi), zarówno w rozumieniu § 186 K. K., jak i art. 53), prawa prasowego. (7. XI. 29, 403/29).

2. Wobec art. 82. rozp. o prawie prasowem, głoszącego, że wniosek o orzeczenie konfiskaty w postępowaniu przedmiotowem, może być złożony jedynie w tym wypadku, jeżeli postępowanie ukończono w inny sposób niż wyrokiem, wyrok orzekający w przedmiotowem postępowaniu konfiskatę mimo poprzedniego prawomocnego uwolnienia redaktora oskarżonego o przestępstwo popełnione artykułem, umieszczonym w zajętem czasopiśmie, którego wniosek o konfiskatę dotyczył, obraża powyższy przepis. (7. XI. 29, 186/29).

V. Kodeks postępowania karnego.

a) Postanowienia zwykłego kompletu.

1. Na mocy obowiązującego k. p. k. oskarżony ma prawo korzystać z pomocy obrońcy we wszystkich stadjach procesu, a więc i w ewentualnem postępowaniu po prawomocnem zakończeniu procesu (wznowienie postępowania). Przy istnieniu warunków wymienionych w art. 89 k. p. k. wyznacza się mu obrońcę z urzędu.

Do wyznaczenia obrońcy z urzędu w dochodzeniu i śledztwie wstępem, oraz dla zredagowania wniosku o wznowienie postępowania, właściwym jest prezes sądu okręgowego. (14. XI. 29, 234/29; p. też 14. XI. 29, 2 K. 234/29 OSP. IX. 37).

2. Art. 93. § 2 k. p. k. przewidujący ustanowienie obrońcą z urzędu sędziego lub aplikanta na wypadek, gdyby powierzenie obrony z urzędu adwokatowi natrafiało „na szczególne trudności”, ma jedynie charakter porządkowy. (17. XII. 29, 788/29, OSP. IX. 97).

b) Uchwały całej Izby Karnej.

1. Doręczenie przez pocztę pisma sądowego bez polecenia nie czyni zadość dosłownemu brzmieniu art. 197 k. p. k., lecz nie stanowi istotnego uchybienia rzeczonemu przepisowi, a tem samem może być uznane za prawidłowe. (26. X. 1929).

2. Za nowe fakty lub dowody w myśl art. 579 k. p. k. należy uważać nieznanne ani sądowi ani też zgłaszającemu wniosek o wznowienie postępowania (noviter reperta). 2. Wyrok prawomocny, o którym mówi art. 578 k. p. k., musi być skazujący. 3. W wypadkach wznowienia postępowania na korzyść oskarżonego (art. 579

k. p. k.) przyczyny, wskazane w art. 577 k. p. k., muszą być ustalone w sposób określony w art. 578 k. p. k. 4. Prośby o wznowienie postępowania, nie pochodzące od prokuratora, wniesione przed 1. lipca 1929, nie muszą być podpisane przez adwokata, jeżeli poprzednio obowiązujące ustawy dzielnicowe tego nie wymagały. (23. XI. i 7. XII. 1929, OSP. IX. 83).

Dr. Ryszard Leżański,
em. Sędzia Sądu Najwyższego.

7. Kodeks karny z 1871 r.

§ 250/1 l. 3 K. K.

Aleję spacerową w parku, dostępną dla publiczności na równi z ulicą, należy uznać za ulicę w rozumieniu § 250/1, l. 3 K. K. (11. II. 30, II 4 K. 34/30).

II. Kodeks postępowania karnego z 19. III. 28 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 313).

Art. 358 k. p. k.

Oparcie wyroku na danych pozasądowych nieujawnionych na rozprawie stanowi jaskrawe pogwałcenie art. 358 k. p. k. (4. II. 30. II 4 K. 12/30).

Art. 489 k. p. k.

Założenie środka odwoławczego kasacji składa się z dwóch rodzajów czynności: 1) zapowiedzenia kasacji, które może skutecznie sama strona oraz 2) wyvodu kasacji, który winien być podpisany przez osobę posiadającą kwalifikację obrońcy w rozumieniu art. 86 k. p. k. (28. I. 30. II. 4 K. 4/30).

III. Dekret o miarach i wagach z 8. II. 19 (Dz. U. R. P., poz. 661/28 r.).

Art. 14 i 23.

„Obrót publiczny” w rozumieniu art. 14 dekr. o miarach i wagach zachodzi nie tylko w handlu i przemyśle, lecz i w rolnictwie; gospodarstwo rolne, tak samo jak handlowe i przemysłowe, opiera swoje istnienie na zbyciu produkcji, to też konieczność zbytu stwarza domniemanie prawne istnienia obrotu publicznego i w gospodarstwach rolnych; dopóki właściciel danego gospodarstwa rolnego nie udowodni przeciwnieństwa, dopóki nie stwierdzi, że nie zbywa swej produkcji i nie prowadzi żadnych transakcyj, ani też nie wydaje osobom trzecim np. swej służbie żadnych świadczeń w naturze, istnieje domniemanie, że w gospodarstwie jego odbywa się

„obróć publiczny”. Z tego domniemania obrotu publicznego wypływa zakaz nie tylko stosowania, lecz i przechowywania w gospodarstwach rolnych narzędzi mierniczych nielegalizowanych, nielegalnych lub nierzetelnych. Posiadanie narzędzi mierniczych nie jest „przechowywaniem” jedynie wówczas, gdy zostanie udowodnione, że narzędzia te nie były i nie mogły być używane. (4. II. 30., II 4 K. 12/30).

IV. Ust. karna skarbową z 2. VIII 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 609).

Art. u. k. s.

Lege non distinguente nie ma powodu do odróżnienia kary pieniężnej od dodatkowej kary pieniężnej; przeciwnie art. 20 u. k. s. ma na myśli obie postacie tej kary, to też sąd wyrokujący, nie orzekając o zamianie dodatkowej kary pieniężnej, w razie jej nieściągalności, na areszt zastępczy dopuszcza się obrazy cyt. przepisu ustawy. (21. I. 30., II 4 K. 632/29).

Art. 46, 8 u. k. s.

O ile oskarżony przy rewizji celnej zaprzeczył, jakoby miał cokolwiek do oclenia, to właśnie owo zaprzeczenie, celem omięcia opłaty celnej, obejmuje początek wykonania występku przemyślnictwa (28. I. 30., II 4 K. 819/29).

Stefan Bleszyński,

Wiceprokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks cywilny Królestwa Polskiego 1825 r.

Art. 354 i 363. Warunek umowy, na mocy którego nieletni syn małżonków rozwiedzionych, pozostający pod opieką ojca, ma spędzić raz na tydzień z matką pół dnia oraz jeden z miesięcy letnich, nie może być uważany za pozbawienie ojca opieki, przez którą rozumie się prawo dozoru nad osobą syna oraz zarząd jego mienia. Chwilowy, choćby w stałych odstępach czasu pobyt nieletniego syna poza domem opiekuna w niczem prawom jego, jako opiekuna nie uwłacza, kierunek bowiem wychowania i osoba nieletniego nie przestaje być pod władzą opiekuna. Z drugiej zaś strony art. 363 kpc. zapewnia matce, niesprawującej opieki, „prawo wglądania w utrzymywanie i wychowanie swych dzieci”. Jak wynika z pobu-

dek prawodawczych, przepis ten uzasadniają względy dobra dziecka i moralności, niedozwalającej, by dziecko stało się obcem dla ojca lub matki. (7. XI. 1929 r., I. C. 84/28).

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 1184. Wierzyciel z umowy obustronnej, w razie niewykonania zobowiązania przez dłużnika, może żądać bądź wykonania umowy bądź jej rozwiązania, nie ma jednak prawa realizowania współrzędnie obu ewentualności. Nie może więc rozwiązać umowy, gdy uiszczenie otrzymał, chociażby w toku procesu o rozwiązanie, fakt bowiem zapłaty, w myśl powyższej zasady, wyklucza możliwość rozwiązania. (22. XI. — 13. XII. 1929 r., I. C. 519/29).

Art. 1652. Zasada prawna, iż odsetki od nieuiszczonej ceny kupna za towar sprzedany i wydany handlującemu poddane są przepisowi art. 1652 k. c. i wobec tego należą się sprzedawcy z samego prawa od daty wydania towaru, ma na względzie jedynie przypadki kredytu otwartego, nie może natomiast mieć zastosowania w razie pokrycia przez nabywcę ceny kupna weksłami, w pierwszym bowiem przypadku zachodzi jedynie odrodzenie wykonania zobowiązania nabywcy, w drugim zaś ma miejsce zaciągnięcie ponadto przez nabywcę takiego zobowiązania co do sposobu owego uiszczenia, które musi spowodować odmienne ukształtowanie praw i obowiązków stron w zakresie odsetek, gdyż poddaje je innym normom, a mianowicie przepisom prawa wekslowego, stanowiącym, iż odsetki z samego prawa należą się dopiero od dnia płatności weksłu. (27. IX. — 11. X. 1929 r., I. C. 459/29).

Art. 1654. Zastrzeżone na rzecz sprzedawcy prawo rozwiązania umowy w razie nieotrzymania ceny przyznane mu jest w jego interesie prywatnym i stanowi uprawnienie, którym sprzedawca może dowolnie rozporządzić. Umowa przeto stron kontraktujących, iż sprzedawca poprzestanie na innych skutkach nieuiszczenia ceny w terminie, z wyłączeniem rozwiązania sprzedaży, nie sprzeciwia się prawu. (22. XI. — 13. XII. 1929 r., I. C. 519/29).

Ustawa cyw. Ziem Wschodnich (t. X. cz. I. zw. pr.).

Art. 1049. Jeżeli testament napisany jest nie własnoręcznie, lecz na maszynie, przez osobę, której testator zlecił sporządzenie testamentu, sąd wyrokujący nie ma możliwości dokonać wymaganego w art. 1049 ust. cyw. porównania charakterów pisma, wiarygodność więc osoby, która przyznała, iż testament przez nią został napisany, nie może być stwierdzona w sposób, w powyższym przepisie prawa wskazany, wobec czego sąd nie może uznać ważności takiego testamentu, którego autentyczność w powyższy sposób nie mogła być stwierdzona. (16—30. X. 1929 r., I. C. 769/29).

Art. 1066. Termin 10-letni do wytoczenia powództwa o zatwierdzenie testamentu liczy się od daty śmierci testatora i może mieć zastosowanie w przypadkach, gdy zaniedbanie terminu rocznego, względnie dwuletniego do złożenia testamentu celem zatwierdzenia nastąpiło wskutek braku wiadomości o istnieniu testamentu lub z innej przyczyny prawnej. (1. X. 1929 r., I. C. 220/29).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 20. Przez uznanie zwierzchności hipotecznej, iż akt nie podlega zarzutom, o których jest mowa w art. 20 uh., akt ten przybiera znamię wiary publicznej względem każdego trzeciego. Z normy tej wynika, że zatwierdzenie wniosku przez zwierzchność hipoteczną uważa się za niepodlegające wzruszeniu inaczej, jak w drodze przepisanej, czyli bądź trybem apelacji, bądź w drodze procesu w myśl art. 21 ust. 2 i art. 33 uh., natomiast żaden przepis nie upoważnia zwierzchności hipotecznej do podawania w wątpliwość dokonanego zatwierdzenia z okazji innej czynności, która poprzednią decyzją nie była objęta. (18. XII. 1929 r., I. C. 1130/29).

Art. 20. Wobec mającego za sobą powagę prawomocnej decyzji wydziału hipotecznego faktu wykreślenia wpisu głównego, istnienie zlewku co do przejścia praw, w rubryce głównej zapisanych, niczem nie daje się usprawiedliwić, zlewki bowiem taki o tyle może mieć byt, o ile istnieje wpis główny. Skoro więc wpis główny został wykreślony, naturalną tego konsekwencją musi być wykreślenie zlewku, na tym wpisie opartego. (19. XII. 1929 r., I. C. 1130/29).

Ustawa z 1. VIII. 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi. (D. U. 65, poz. 394).

Art. 16. W myśl p. 8, art. 16 ustawy z 1. VIII. 1919 r. postępowanie przed komisją rozjemczą jest „bezpłatne”, strony więc w tem postępowaniu zwolnione są od obowiązku uiszczania jakichkolwiek opłat, co wynika także z art. 15 tejże ustawy. Tekst rzeczzonego przepisu wskazuje, iż prawodawca, zwalniając strony od opłat, zamierzał udostępnić im rozstrzygnięcie sporu, wynikłego na tle stosunków pracy na roli, ułatwienie zaś to z natury rzeczy musi objąć także postępowanie przed sądem, który powołany jest do nadania orzeczeniu komisji rozjemczej rygoru przymusowej wykonalności, tudzież do orzekania o zgodności orzeczenia komisji z przepisami prawa materialnego i formalnego. Wobec tego niema podstawy do mniemania, by zwolnienie od opłat nie dotyczyło postępowania przed sądem, wszczętego w trybie art. 21 pomienionej ustawy. Kaucja więc kasacyjna w tem postępowaniu również pozbawiona nie ulega. (22. XI. 1929 r., I. C. 1265/29).

IV. Sądownictwo

Ustawa z 19. V. 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby.

Art. 100. W przypadkach, gdy normalne władze kasy chorych są nieczynne z powodu, że nie zostały jeszcze należycie wybrane, albo, że zostały przez władzę nadzorczą zawieszony w czynnościach, a nie były powołane władze tymczasowe, za właściwego reprezentanta kasy chorych winien być poczytywany komisarz, mianowany przez władzę nadzorczą. (29. XI. 1929 r., I. C. 1268/29).

Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań pryw.-prawnych
14. V. 1924 r.

§ 29 p. 1 lit. d. Jeżeli należność hipoteczna zasądzona została w roku 1914 i nie była wtenczas zapłacona, zachodzi zwłoka po stronie dłużnika, który nie dopełnił zobowiązania, doprowadził do wydania przeciwko sobie wyroku i wyroku tego nie wykonał. Przytem nie ma wpływu okoliczność, że dłużnik następnie w r. 1920 na pokrycie wierzytelności złożył do depozytu sądowego odpowiednią sumę w markach pol., w przerachowaniu po 216 mk za 100 rb, w drodze zafiarowania i zaznaczenia (które wyrokiem sądowym uznane zostało za nieważne), złożenie to bowiem nie może być poczytywane za wyraz dążenia dłużnika do wykonania zobowiązania, lecz wykazuje zamiar pozbycia się długu uiszczeniem drobnego jego ułamka. (15. XI. 1929 r., I. C. 966/29).

§ 29 p. 1. lit. f. W przypadkach, przewidzianych w § 29 p. 1. lit. f rozp. walor., winna mieć odpowiednie zastosowanie zasada, że słuszne i zgodne z myślą ust. 1. lit. a, § 29 przerachowanie niespłaconej ceny kupna w razie zmiany wartości przedmiotu, za który przypada suma pieniężna, może nastąpić jedynie w drodze zastosowania skali, podanej w § 2, nie tylko do przerachowania wierzytelności, lecz również do przeliczenia na złote wartości przedmiotu w chwili sprzedaży. (11. XII. 1929 r., I. C. 907/29).

Prawo czekowe z 14. XI. 1924 r.

Art. 1. i 4. Art. 1. pr. czek. wymaga, aby na czeku była data wystawienia, brak zaś daty, w myśl art. 4, pociąga za sobą nieważność dokumentu, jako czeku. Przepis ten, jako zagrażający rygorem nieważności zobowiązania czekowego, zawierający więc postanowienie, dotyczące istoty stosunków prawnych między stronami, nie może ulegać wykładni rozszerzającej, nie może przeto być rozciągany na przypadki, w ustawie wyraźnie nieprzewidziane. Skoro zatem ustawa nie stanowi wyraźnie, by czek, którego data wystawienia jest późniejsza od daty doręczenia go odbiorcy, miał być nieważny z samego prawa, należy wnosić, iż prawodawca nie zamierzał wprowadzić tej sankcji w stosunku do takiego czeku. Wnio-

sek ten znajduje dalsze oparcie w postanowieniach ustawy stempłowej z dn. 1. VII. 1926 r., gdzie wskazane są skutki postdatowania czeku polegające na obowiązku uiszczenia opłaty stempłowej, od której inne чеки są wolne. Skoro więc z jednej strony żaden przepis prawa nie poczytuje wyraźnie czeku postdatowanego za nieważny, z drugiej zaś strony prawo na ten przypadek przewiduje inne skutki niż nieważność, nie można twierdzić, by postdatowanie samo przez się mogło być powodem nieważności zobowiązania czekowego. (7—27. XI. 1929 r., I. C. 846/29).

Ustawa notarialna 1864 r.

Art. 257. Ustanawiając termin roczny do przedstawienia aktu celem zatwierdzenia, prawodawca nie nadał mu wyraźnie charakteru terminu prekluzyjnego, którego upływ wyklucza dokonanie zaniedbanej czynności, art. 257 bowiem nie zawiera tego rodzaju sankcji i wogóle nie wspomina o skutkach uchybienia rzeczonemu terminowi. W tekście przeto ustawy brak podstaw, na których można byłoby opierać twierdzenie, jakoby upływ terminu rocznego sam przez się stanowił przeszkodę do zatwierdzenia aktu. Również zaprzecza temu twierdzeniu istota i cel instytucji zatwierdzania aktów. Przepisy art. 256—248 ust. not., pozostają w związku z art. 1529 i 1559 oraz art. 1097 i 1100 upc. i mają na celu zabezpieczenie praw wierzycieli sprzedawcy, natomiast na ważność umowy w stosunku między kontrahentami brak zatwierdzenia wpływu nie ma. Skoro więc istota zatwierdzenia polega na ochronie praw osób trzecich, odmowa zatwierdzenia może nastąpić tylko ze względu na te prawa, a nadto, z zasad ogólnych, można odmówić zatwierdzenia w przypadkach, gdy akt wykracza przeciwko porządkowi publicznemu, w szczególności z przyczyn, wymienionych w art. 90 ust. not. (19. XII. 1929 r., I. C. 1036/29).

Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Art. 297 § 1 pp. 3 i II. Aczkolwiek w liczbie pozostających w mocy artykułów ros. ustawy org. sąd. 1864 r. nie jest wymieniony art. 389, jednak artykuł ten zachował moc obowiązującą na podstawie art. 44 i 245 upc, które nie zostały uchylone i w których powołany jest art. 389 ust. org., jako ich część składowa. Pogląd ten potwierdza okoliczność, że zostały utrzymane w mocy analogiczne przepisy § 79 w związku z § 78 i 52 niem. proc. cyw. oraz § 29 austr. proc. cyw. Wobec tego osoby nie należące do zawodu obrończego mają prawo prowadzenia spraw w imieniu najbliższych krewnych i powinowatych oraz osób, mających łączną sprawę, albo których majątek lub interesy zarządzane są przez osobę, upoważnioną do zastępstwa w sądzie. (14. XI. 1929 r., I. C. 971/29).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 161. Sąd nie narusza przepisów postępowania, jeżeli po wydaniu wyroku, zapadłego w sporze o dział spadku, wszczętym w sądzie pokoju, i nakazującego oddanie nieruchomości spadkowej w posiadanie niektórych spadkobierców, wyjaśnia sentencję wyroku w tym sensie, że inni spadkobiercy, którym przyznano spłaty pieniężne, winni opuścić pomienioną nieruchomość, taka bowiem wykładnia wyroku nie wykracza poza granice uprawnień sądu, nadanych mu art. 161 upc. (22. XI. 1929 r., I. C. 1113/29).

Art. 339. Każdy dokument, złożony przez strony, winien być rozpoznany przez sąd przynajmniej w zakresie, w jakim dotyczy spornych okoliczności oraz wzajemnych między stronami uprawnień i obowiązków, z których roszczenie wynikło, chociażby strony na poszczególne ustępy dokumentu wyraźnie się nie powołały. (22. X. — 13. XII. 1929 r., I. C. 519/29).

Art. 814^f. Z zestawienia pierwszej części art. 814^f z drugą częścią tegoż artykułu wynika, że zarówno suma wyegzekwowana od pozwanego w wykonaniu wyroku prawomocnego i złożona do depozytu sądowego z powodu założenia skargi kasacyjnej, jakoteż suma, złożona przez powoda tytułem zabezpieczenia w myśl art. 814, ust. 2 i 3 upc, nie przechodzą na własność strony przeciwnej z mocy samego składu, lecz pozostają własnością: pierwsza pozwanego, a druga powoda, z tem jedynie zastrzeżeniem, że w razie skierowania egzekucji do sumy, złożonej przez pozwanego, przez jego wierzycieli, powodowi służy pierwszeństwo zaspokojenia zasądzonego roszczenia z tej sumy przed innymi wierzycielami pozwanego, oraz naodwrot pozwanemu służy pierwszeństwo zaspokojenia przed innymi wierzycielami powoda z sumy, złożonej tytułem zabezpieczenia w myśl art. 814 ust. 2 i 3 upc. Wyegzekwowana od pozwanego i zdeponowana w trybie art. 814 ust. 3 upc. suma przechodzi na własność powoda dopiero z chwilą jej wydania ostatecznemu. Wobec tego, jeżeli wyegzekwowana od pozwanego i złożona do depozytu w roku 1914 suma zaginęła wskutek wypadków wojennych, strata stąd wynikła nie dotyka powoda, gdyż suma powyższa nie była jeszcze jego własnością. (7. XI. r., I. C. 788/29).

Art. 1149. W myśl art. 15 przep. przech. do upc, art. 1149, ust. 2 i 3 upc. uległ modyfikacji w tym sensie, że obwieszczenia o licytacji majątku nieruchomego winny być dokonywane tylko w „Dzienniku Urzędowym Dep. Spraw.", a obecnie w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości" (Dz. Urz. M. Spraw. Nr. 7 — 1918 r., str. 260). (15. XI. 1929 r., I. C. 967/29).

Art. 1369. Nie jest powodem nieważności wyroku sądu polubownego okoliczność, iż jeden z arbitrów wyraził zgodę na przy-

jęcie obowiązków sędziego polubownego nie w samym zapisie na sąd polubowny, lecz w późniejszej deklaracji, trybem przepisany zeznanej, ustawa bowiem wymaga tylko, by nastąpiło oświadczenie woli o poddaniu sporu sądowi polubownemu i o przyjęciu obowiązków arbitrów, lecz nie stawia koniecznego warunku, by to nastąpiło jednocześnie. Skoro więc wszyscy uczestnicy sporu ustalili treść zapisu i wybrali arbitrów, z których dwaj w tymże akcie przyjęli te obowiązki, a trzeci uczynił to w późniejszym akcie w okresie czasu, oznaczonym dla wydania wyroku, niema podstawy do twierdzenia, iż zapis na sąd polubowny nie odpowiada istotnym warunkom, wymaganym przez ustawę. (7. XI. 1929 r., I. C. 869/29).

Art. 1396. Niedoręczenie stronie odpisu uzupełniającej zapis na sąd polubowny deklaracji arbitra o przyjęciu przez niego obowiązków sędziego polubownego należy do usterek, które w toku postępowania przed sądem polubownym mogą być usunięte na żądanie strony, podniesienie więc tego zarzutu po wydaniu wyroku przez sąd polubowny uznać należy za spóźnione. (7. XI. 1929 r., I. C. 869/29).

Wacław Miszewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR AUSTRJACKI).

Kodeks cywilny.

§ 166. Dziecko nieślubne nie traci swych roszczeń alimentacyjnych przeciwko ojcu nieślubnemu przez to, że matka dziecka nieślubnego wychodzi za mąż a mąż jej uznaje dziecko za swoje (O. z 2. V. 1929 R. 1035/29).

§ 166. Chorowitość dziecka nieślubnego utrudniająca mu zarobkowanie, nie daje podstawy do żądania, by ojciec złożył jednorazowo kapitał, któryby stanowił źródło do uzupełnienia utrzymania dziecka na przyszłość (O. z 5. VI. 1929 R. 838/28).

§ 364 lit. c. Zakaz zbycia lub obciążenia rzeczy albo prawa rzeczowego, wpisany do księgi gruntowej, ma w przypadkach przewidzianych w zdaniu drugim § 364 lit. c. skuteczność prawną także wtedy, gdy chodzi o sprzedaż lub ustanowienie prawa zastawu w drodze przymusowej (O. z 8. V. 1929 R. 324/29).

§ 823. Dziedzice ustawowi nie mogą w drodze sporu dochodzić praw spadkowych z naruszeniem wykładni, jaką sąd spadkowy nadał w postępowaniu spadkowym testamentowi uchwałą, która dzie-

dzicom tym została doręczona i przeciwko nim się uprawomocniła (O. z 25. VI. 1929 Rw. 1355/29).

§ 1151. Uposażenie służbowe asesora rabinackiego, oznaczone w jego dekrete nominacyjnym, nie może być bez jego zgody zmniejszone (O. z 10. IV. 1929 Rw. 1696/28).

§ 1336. Kara umowna, do której zapłaty zobowiązał się właściciel lasu, na wypadek niedotrzymania przezeń umowy o dostawę drzewa, ulega sędziowskiemu umiarkowaniu (O. z 10. IV. 1929 Rw. 2072/28).

§ 1479. Roszczenie dziedzica o wyjawienie majątku spadkowego, skierowane przeciwko współdziedzicom, będącym jednocześnie przechowawcami majątku spadkowego, nie przedawnia się przez upływ lat trzydziestu od dnia śmierci spadkodawcy (O. z 23. IV. 1929 Rw. 160/29).

Ochrona lokatorów.

Art. 2 ust. 1 lit. e. Do umowy najmu, którą osoba zajmująca mieszkanie służbowe oddała w najem część tego mieszkania, stosuje się w stosunku między zajmującym mieszkanie służbowe a jego lokatorem ustawa o ochronie lokatorów (O. z 23. IV. 1929 Rw. 984/29).

Art. 3 i 10. Postanowienie umowy, według którego najemca dwupokojowego mieszkania, ulegającego ochronie lokatorów, ma sam ponosić koszt koniecznego remontu bez regresu do wynajmującego jest nieważne (O. z 9. IV. 1919 Rw. 2701/28).

Art. 11 ust. 2 lit. f. Umowa o najem lokalu sklepowego może być uznana za rozwiązaną, jeżeli najemca prócz lokalu mu wypowiedzianego posiada we własnej realności lokal sklepowy, w którym również wykonywa swe przedsiębiorstwo a wypowiedający niezbędnie potrzebuje wypowiedzianego lokalu dla utrzymania swego i swej rodziny (O. z 12. VI. 1929 Rw. 1397/29).

Art. 11 ust. 5 i 6. Przepisy tych ustępów, odnoszące się do postępowania w sprawach najmu w b. dzielnicy austriackiej, mają zastosowanie do wszystkich umów najmu bez względu na to, czy one podlegają ochronie lokatorów czy też nie (O. z 16. VII. 1929 R. 436/29; — por. jednak uwagi zamieszczone w tej sprawie w Przegładzie Prawa i Administracji, praktyka cywilno-sądowa, 1929 str. 193).

Art. 11 ust. 5 i 6. Do postępowania w sprawach wypowiedzenia stoiska w hali targowej, na którym jest ustawiony ruchomy stół, przeznaczony do wykonywania handlu, stosują się przepisy § 560 i nast. austr. pros. cyw. (O. z 18. IV. 1929. Rw. 155/29).

Art. 11 ust. 5 i 6. Łączenie w jednej skardze żądania rozwiązania umowy najmu z żądaniem zapłaty reszty zaległego czynszu nie

uzasadnia dla tego ostatniego żądania dopuszczalności rewizji (O. z 9. IV. 1929 R. 2701/28).

Art. 12. Wnuczka lokatorki, która przebywa w jej mieszkaniu celem pielęgnowania jej w chorobie, chociaż mogłaby mieszkać w tej samej miejscowości u swych rodziców, nie wstępuje po śmierci lokatorki z samego prawa w umowę najmu (O. z 20. VI. 1929 R. 1439/29).

Postępowanie sądowe.

§ 20 *nor. jur.* Sędzia, który wydał w postępowaniu spadkowym uchwałę, która dała powód do dochodzenia praw spadkowych drogą skargi, nie jest w procesie o prawo spadkowe wyłączony z mocy ustawy od rozstrzygania apelacji od wyroku pierwszej instancji, przy którego wydaniu nie brał udziału (O. z 25. VI. 1929 R. 1355/29).

§ 464 *pc.* Odwołanie, złożone w sądzie, zanim zaczął biec czasokres do wniesienia odwołania, należy uważać za wniesione w czasie właściwym (O. z 31 VII. 1929 R. 565/29).

§ 477 *L. 2 pc.* Nieważności wyroku sądu okręgowego jako odwoławczego nie powoduje okoliczność, że przy wydaniu wyroku bierze udział zamiast sędziego grodzkiego sędzia okręgowy (O. z 20. VI. 1929 R. 1439/29).

§ 477 *L. 5 pc.* Wyrok zapadły na podstawie uznania, złożonego bez przyzwolenia sądowego przez doradcę strony ubezwłasnowolnionej (§ 4 rozp. ces. z 28. czerwca 1916 austr. Dz. p. p. Nr. 207 i § 233 *uc.*) jest nieważny w myśl §§ 529 *L. 2 i § 477 pc.* (O. z 23. IV. 1929 R. 2089/28).

§ 502 *pc.* Przepis art. 32 *ust. i rozp. Prez. Rzp.* z 22. marca 1928 *Dz. U. R. P.*, poz. 350 o sądach pracy nie zawiera rozszerzenia dopuszczalności rewizji na wszystkie sprawy ponad 200 zł, lecz przeciwnie ograniczenie przyczyn rewizji (O. z 29. X. 1929 R. 1596/29).

§ 511 *pc.* Jeżeli sąd odwoławczy, rozpatrzywszy wszystkie punkty sporne, zwrócił wyrok pierwszej instancji z zastrzeżeniem prawomocności uchwały, Sąd zaś Najwyższy, wyraziwszy odmienne zapatrywanie prawne, polecił ponowne załatwienie odwołania, powtórzenie rozprawy odwoławczej nie jest konieczne (§ 511 *pc.*) (O. z 5. XI. 1929 R. 2210/29).

§ 103 *ord. egz.* W czasie trwania przymusowego zarządu nie można prowadzić egzekucji odrębnej na dochody z majątku, objętego przymusowym zarządem, nawet celem ściągnięcia roszezeń wywalczonych skargą sądową przeciwko zarządcy przymusowemu (O. z 4. IX. 1929 R. 570/29).

§ 214 *ust. 2 ord. egz.* Porozumienie się zawarte przez zobowiązanego przy rozprawie nad podziałem licytacyjnej ceny kupna z wierzycielem osobistym co do zaspokojenia go z reszty ceny kupna, pozostającej po zapłacie wierzycieli hipotecznych, stanowi pod-

stawę uchwały działowej. Nie traci ono mocy obowiązującej przez późniejsze egzekucyjne zajęcie na rzecz innych wierzycieli tej reszty ceny kupna (O. z 4. IX. 1929 R. 589/29).

§ 231 i 286 ord. egz. Odpowiedzialność nabywców przedsiębiorstwa handlowego za zaległy podatek przemysłowy może być orzeczona w postępowaniu egzekucyjnym (O. z 7. V. 1929 R. 385/29).

§§ 231 i 286 ord. egz. Dzierżawca przedsiębiorstwa odpowiada ruchomościami, należąciami do przedsiębiorstwa, za podatek przemysłowy, chociaż zalegający za czas, kiedy przedsiębiorstwo nie było jeszcze oddane w dzierżawę (O. z d. VII. 1929 R. 1569/29).

§§ 285 i 286 ord. egz. Podatek majątkowy dla Skarbu Państwa ma ustawowe pierwszeństwo na ruchomościach dłużnika (art. 56 ustawy z 11 sierpnia 1929 (Dz. U. R. P., poz. 746), chociażby na jego pokrycie nie wdrożono egzekucji, jeżeli go jednak wykazano przy rozprawie działowej (O. z 23. X. 1929 R. 770/29).

Art. 21 ustawy o zbiorowych zatargach rolnych. Nadanie mocy wykonawczej orzeczeniom Komisji rozjemczych następuje w postępowaniu niespornem. Przyczyny uchylecia orzeczenia oznaczone w art. 21 ustawy z 1 sierpnia 1929 (Dz. U. R. P., poz. 394) nie mogą być rozszerzone (O. z 2. V. 1929 R. 344/29).

Art. 70 i 71 prawa o ustroju sądów powszechnych. Sąd Najwyższy nie jest powołany do rozpoznawania zażalenia, wniesionego w drodze nadzoru służbowego, tylko przy rozstrzygnięciu środków odwoławczych może w myśl art. 76 prawa o ustroju wytknąć uchybienie (O. z 13. XI. 1929 N. 140/29).

§ 9. post. niesp. W przewodzie niespornym Sąd jest zazwyczaj związany swą uchwałą od chwili ogłoszenia lub doręczenia jej; nie może jej cofnąć ani zmienić z własnej inicjatywy. Nie stosuje się to do uchwał, kierujących postępowaniem, oraz do zarządzeń, wydanych na czas ograniczony, które z natury rzeczy obowiązują dopóty, dopóki nowe zarządzenie nie będzie wydane, np. gdy chodzi o wychowanie małoletnich (§ 142/2 kod. cyw), o zarząd ich majątkiem itp. (O. z 15. X. 1929 R. 604/29).

§ 145 post. niesp. Ustanowienie kuratora procesowego dla masy spadkowej, pozwanej o zapłatę długu spadkodawcy, jest zbędne, jeżeli sąd spadkowy ustanowił już zarządcę masy spadkowej (O. z 22. V. 1929 R. 664/29).

Ochrona drobnych dzierżawców rolnych.

Art. 8 lit. e ustawy z 31 lipca 1924, poz. 741 Dz. U. R. P. Właściciel gruntu, przebywający i mający stałe zajęcie w Ameryce, nie może wypowiedzieć drobnej dzierżawy jedynie w tym celu, by zmienić osobę dzierżawcy (O. z 12. VI. 1929 R. 1184/29).

Ustawa wodna.

Art. 17. Spór, wyłaniający się wskutek wstrzymania odpływu naturalnego wody deszczowej, nie należy na drogę procesu cywilnego (O. z 29. I. 1930 R. 22/30).

Spółki z ograniczoną poręką.

§ 2. Z umowy zawartej w lokalu spółki z ogr. por. zawiadowca spółki nie odpowiada osobiście (O. z 5. VI. 1929 R. 898/28).

§ 51. Sąd rejestrowy może zagrozić grzywną zawiadowcy spółki z ogr. poręką, który wzbrania się podpisać podanie o zgłoszenie do rejestru handlowego zmian w kontrakcie spółki, uchwalonych przez Ogólne Zebranie spółki (O. z 8. V. 1929 R. 268/29).

Nieuczciwa konkurencja.

Bezprawne używanie cudzego znaku towarowego może stanowić jednocześnie naruszenie przepisów o znakach towarowych jak i nieuczciwą konkurencję (O. z 6. II. 1929 R. 2277/28).

Spółka akcyjna może wprowadzać do handlu wyroby swego przedsiębiorstwa oznaczone pełnem brzmieniem firmy, chociażby firma ta była podobna do słownego znaku ochronnego innego przedsiębiorstwa, jednak zgłoszonego w urzędzie patentowym, dopiero po zarejestrowaniu firmy spółki akcyjnej (O. z 8. V. 1929 R. 532/29).

Prawo akcyjne.

Nie można rejestrować statutu spółki akcyjnej uzgodnionego z przepisami prawa akcyjnego z roku 1928 Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 383, dopóki nie zostało zgłoszone do rejestru handlowego otwarcie bilansu w złotych w myśl rozporządzenia z 25 czerwca 1924 Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 542 i przerachowanie tegoż bilansu w myśl rozporządzenia z 22 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 352) (O. z 11. XII. 1929 R. 692/29).

Ordynacja upadłościowa.

§ 30. Termin jednoroczny, przewidziany w ostatnim ustępie § 30, po upływie którego nie można dochodzić ubezskutecznienia zabezpieczenia, danego jednemu z wierzycieli z pokrzywdzeniem innych wierzycieli, doznaje wstrzymania przez złożenie wniosku o wdrożenie postępowania układowego (O. z 5. VI. 1929 R. 737/29).

§ 156. Wierzyciel dłużnika, któremu ogłoszono upadłość, nie może po sądowem zatwierdzeniu układu przymusowego żądać od dłużnika sądownie sumy wyższej, niż przyznanej w układzie, chociażby nie brał udziału w postępowaniu upadłościowem (O. z 3. V. 1929 R. 839/29).

Ordynacja układowa.

§ 42. Do wierzytelności, od których sumy zależy zatwierdzenie układu, zalicza się roszczenia tylko tych wierzycieli, którzy stawili się na rozprawie układowej. Roszczeń wierzycieli, którzy na rozprawie tej nie stawili się, nie zalicza się, chociażby byli podani w wykazie długów, przedłożonym przez dłużnika (O. z 11. XII. 1929 Rw. 532/29).

Prawo wekslowe.

Art. 13. Posiadacz weksła zaopatrzonego indosem in blanco może bez dalszego indosowania przenieść weksel na inną osobę, która nabywa wszelkie prawa wekslowe przeciwko dłużnikowi wekslowemu (O. z 3. VII. 1929 R. 408/29).

Art. 15 i 16. Złej wiary nie można zarzucać nabywcy weksła, jeżeli roszczenie wekslowe jest należne i rzetelne (O. z 3. IV. 1929 Rw. 435/29).

Pracownicy umysłowi.

Art. 7 rozp. z 16 marca 1928 Dz. U. R. P., poz. 323. Oświadczenie, złożone wobec pracownika przy przyjęciu go do pracy przez pracodawcę, że daje mu za miesiąc 300 złotych a po upływie miesiąca albo podwyższy mu płacę albo nie da mu nic, oznacza przyjęcie pracownika na miesiąc na próbę, nie zaś, przyjęcie go na stałe na czas nieoznaczony (O. z 25. VI. 1929 Rw. 1479/29).

Dr. Włodzimierz Dbałowski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§ 182, 185. Kontrakt kupna-sprzedaży i akt przewłaszczenia nie są bezskuteczne, mimo że zostały zdziałane przez osobę, która fałszywie przybrała imię i nazwisko właściciela sprzedanej nieruchomości, jeśli to stało się za jego zezwoleniem (12. 12. 29. 289/29).

§ 242. Przy rozstrzyganiu pytania, czy oferta została przyjęta i wskutek tego umowa zawartą, przepisy §§ 242, 157 k. c. nie wchodzi w rachubę. (18. 10. 29. 188/29).

§ 326. Niedostarczenie lokalu w umówionym czasie i w stanie, zdatnym do użytku, uprawnia najemcę do postąpienia w myśl przepisu § 524 k. c. który jako przepis szczegółowy, przewidziany na dany wypadek, wyłącza zastosowanie przepisu § 326 k. c. (25. 10. 29. 207/21).

§ 343. 1. Wniosek o snízenie kary umownej może być zgłoszony nie tylko w drodze skargi lecz także w postaci zarzutu przeciw roszczeniu.

2. Jeżeli karę umowną ustanowiono w ten sposób, że sprzedawca ma zatrzymać sobie zapłaconą część ceny kupna, żądanie snízenia kary jest mimo to dopuszczalne i może być połączone z przedstawieniem do kompensaty tej części uiszczzonej ceny kupna, o którą Sąd karę sníżył. (15. 11. 29. 209/29).

§ 504. Umowa o ustanowienie prawa pierwokupu nieruchomości wymaga do swej skuteczności formy, przepisanej w § 313 k. c. (31. 10. 29. 215/29).

§ 542. Oprócz wypowiedzenia służy najemcy prawo żądania wynagrodzenia za szkodę, powstałą wskutek okoliczności faktycznej, uzasadniającej bezterminowe wypowiedzenie w myśl § 542 k. c. (25. 10. 29. 207/29).

§ 892. Zawiniona nieświadomość (§ 122, art. 2 k. c.) nie jest równoznaczną z wiadomością o nieprawdziwości księgi gruntowej. (25. 10. 29. 233/29).

Rozporządzenie o przerechowaniu zobowiązań prywatnoprawnych.

§ 11. Jeżeli przy sprzedaży nieruchomości, obciążonej długiem gruntowym na rzecz sprzedawcy, strony zamieniły dług gruntowy na hipotekę z tytułu pożyczki a kupujący dług ten przyjął jako dłużnik osobisty w policzeniu na cenę kupna, wierzytelność, w ten sposób powstała, ulega przerechowaniu w myśl przepisów ust. 3 i 4 § 11 (18. 10. 29. 162/29).

Ustawa z dnia 14. lipca 1920. (Dz. U. poz. 400/20).

Art. 3. ust. 1. Osoby, dotknięte zastosowaniem powyższej ustawy, nie mogą żądać od Skarbu Państwa Polskiego odszkodowania ani podnosić wobec Skarbu Państwa Polskiego roszczeń w myśl przepisów §§ 999. art. 2., 994, 996, 997 k. c, o ile rozszerzenia te sięgają okresu, zanim Państwo Polskie stało się właścicielem nieruchomości. (6. 7. 29. 573/23; 8. 7. 29. 646/29).

*Rozporządzenie z dnia 29. czerwca 1924 o lichwie pieniężnej
Dz. U. poz. 574/24).*

Zastrzeżone w umowie prawo wierzyciela do przerechowania pożyczki, udzielonej w złotych polskich, według kursu dolara w czasie zwrotu pożyczki, ma na celu jedynie uchronienie wierzyciela przed stratami wskutek możliwego spadku wartości złotego, nie przysparza mu jednak żadnych korzyści i nie sprzeciwia się tem samem zakazowi, zapadłemu w § 1. powyższego rozporządzenia. (21. 10. 29. 235/29).

*Ustawa z dnia 20. maja 1898 o wynagrodzeniu adwokatów.
(Dz. U. Rzeszy, str. 369).*

§ 11. Czy adwokat, który sam, zgodnie z przepisami ustawy, obliczył wartość przedmiotu prowadzonego przez się sporu na pewną sumę i takiego oznaczenia teje wartości od sądu się domagał, może korzystać z późniejszej, prawnie nieuzasadnionej uchwały sądu, ustalającej wartość przedmiotu sporu na kwotę kilkakrotnie wyższą, i na tej zasadzie żądać wynagrodzenia, obliczonego od tej wyższej wartości, należy ocenić według przepisów § 1242 k. c. (8. 11. 29. 239/29).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 3. Zasada, że o wartości przedmiotu sporu rozstrzyga interes powoda, chociażby wyrok wywierał skutki prawne także względem innych osób w sporze nieuczestniczących, ma zastosowanie także w sporach o unieważnienie uchwał walnego zebrania akcjonarjuszy. (8. 11. 29. 239/29).

§ 538 l. 3. W sprawie o przerachowanie i zwrot zapłaconej ceny kupna, w myśl § 323 k. c, uchylając wyrok Sądu I. instancji, Sąd odwoławczy nie jest władny sprawę przekazać z powrotem temuż Sądowi, jeśli wbrew zapatrywaniu Sądu I. instancji, który skargę oddalił, na zasadzie przepisów § 817, ust. 1., zd. 2 k. c, dochodzi do wniosku, że umowa, stanowiąca podstawę skargi, jest prawnie skuteczną. (29. 11. 29. 263/29).

§ 539. Obrazy tego przepisu Sąd rewizyjny nie może uwzględnić, jeśli jej nie wytknięto w sposób, przepisany w § 554 ust. 3., l. 2 u. p. c. (3. 1. 30. 302/29).

§ 1025. 1. Dochodzenie należności przed sądem powszechnym jest niedopuszczalne, jeśli dłużnik przedstawia do kompensaty wierzytelność wzajemną, ustalenie której podlega na zasadzie zawartej umowy rozstrzygnięciu sądu polubownego. (8. 11. 29. 210/29).

2. Według ogólnych warunków dzierżawnych, obowiązujących dzierżawców domen państwowych w województwie poznańskim, także spory o słuszność wypowiedzenia dzierżawy bez zachowania okresu wypowiedzenia, podlegają orzecznictwu sądu polubownego. (22. 11. 29. 182/29).

§ 1042. Przedmiotem orzeczenia w myśl tego przepisu może być tylko wyrok sądu polubownego w całości. Stronie nie wolno wyjmować z niego dowolnie pewnych postanowień i żądać jedynie co do nich orzeczenia wykonalności. (6. 12. 29. 279/29).

Wojciech Trampler,
Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED NAJW. TRYB. ADM.

68. Ważność rozporządzeń Wojewody Śląskiego, zatwierdzonych ustawą śląską, należyście ogłoszoną, nie podlega badaniu przez sądy na zasadzie art. 81 Konstytucji. (27. XI. 1929, L. Rej. 4547/27)

II. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJN.

69. Wobec przekazania przez Ministrów Spraw Wewn. i Skarbu rozporządzeniem z d. 22. stycznia 1925 r. Dz. U. p. 99 — uprawnień swoich w sprawach zatwierdzania preliminarzy budżetowych powiatowych związków komunalnych — wojewodom i prezesom Izb Skarbowych, w braku zastrzeżeń w ustawie z dn. 11. VIII. 1923 o tymcz. uregul. finansów komun. Dz. U. p. 747 — ma zastosowanie ogólna zasada wyrażona w art. 1 ustawy z dn. 1. VIII. 1923 r. Dz. U. p. 712 o środkach prawnych od orzeczeń władz administr. i zainteresowanym służy prawo odwołania się od orzeczeń wojewody do Ministra Spraw Wewnętrznych. (17. X. 1929, L. Rej. 3969/27).

III. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Prawa i obowiązki służbowe.

70. Nauczyciele dawnej Akademii Handlowej w Krakowie, a obecnie Szkoły Ekonomiczno-Handlowej w Krakowie, mianowani w trybie zdania 1 § 19 statutu organizacyjnego wymienionej Akademii przez Wydział (Kuratorję), nie mają charakteru nauczycieli państwowych. (14. IX. 1929, L. Rej. 3806/27).

71. Uzyskanie stopnia oficerskiego w armji obcej w myśl art. 3 ustawy z dnia 2. sierpnia 1919 o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w wojsku polskim (poz. 399 Dz. U.) nie uzasadnia samo przez się prawa do takiego samego stopnia w wojsku polskim. (12. IX. 1929, L. Rej. 2904/27).

72. Okres dobrowolnej służby wojskowej poprzedzający nominację na podoficera zawodowego, winien być traktowany jako służba w charakterze nadterminowego w myśl art. 100 ustawy z dnia 18. lipca 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego, poz. 698 Dz. U. (30. XI. 1929, 4855/27).

73. Wedle §§ 2 i 7 rozp. Rady Min. z dn. 4. VII. 1926 Dz. U. poz. 555 obowiązek Skarbu Państwa opłacania 75% taksy ustanowionej dla szpitali państwowych i samorządowych dotyczy nie tylko taksy utrzymania, lecz i taks leczenia oraz niezbędniejszych operacji. (7. grudnia 1929, L. Rej. 4192/27).

74. a) Wszelkie stanowiska oraz tytuły, nadane przed wejściem w życie ustawy z dn. 17. II. 1922 Dz. U. poz. 164 oraz odnośnych rozp. Rady Min. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach i urzędach państwowych, mogły mieć tylko charakter prowizoryczny.

b) Przy ustalaniu urzędnika państwowego w związku z rozp. Rady Min. z dn. 26. VI. 1924 Dz. U. poz. 631 odnośna władza ma prawo przemianować urzędnika na stanowisko hierarchicznie niższe, byleby ono odpowiadało w zakresie przywiązanych do niego obowiązków poprzednio zajmowanemu stanowisku z tem jednak zastrzeżeniem, aby urzędnik zachował poprzednio posiadany stopień służbowy. (2. I. 1930, L. Rej. 272/28).

2. *Uposażenie.*

75. W myśl art. 111 ustawy upoważnionej z dn. 9. X. 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 924) służba urzędników wojskowych, pozostających w służbie w chwili wydania tej ustawy nie była równorzędną ze służbą oficerów zawodowych, nawet odbytą w tym samym stopniu służbowym. (31. X. 1929, L. Rej. 4086/27).

76. Rehabilitujące orzeczenie komisji dyscyplinarnej, które w drodze rewizji uchyliło pierwotnie zapadłe skazujące orzeczenie dyscyplinarne, anuluje tem samym wszelkie skutki pierwotnego orzeczenia i przywraca osobie zrehabilitowanej prawo do poborów służbowych, wstrzymanych na mocy pierwotnego dyscyplinarnego orzeczenia. (24. X. 1929, L. Rej. 2106/27).

77. Przepis pkt. e art. 106 ustawy z 9. października 1923 poz. 924 Dz. Ust. jest samodzielnym, niezależnym od innych punktów tegoż artykułu przepisem nieuzupełniającym bynajmniej kategorii nauczycieli, objętych art. 3 tej ustawy, a regulującym jedynie normy uposażenia przy pierwszym zaliczeniu nauczycieli szkół powszechnych, czynnych w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy i mających egzamin rektorski. (30. XI. 1929, L. Rej. 4449/27).

3. *Należytości uboczne.*

78. § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16. lipca 1924 (poz. 703 Dz. U.) mówiąc o zwrocie kosztów przewozu kolejami i statkami, bynajmniej nie wyklucza innego sposobu przewozu, zastrzegając jedynie zwrot kosztów nie powyżej kosztu, któryby wypadł przy przewozie koleją lub statkiem. (19. X. 1929, L. Rej. 2821/27).

4. *Emerytury i zaopatrzenia.*

79. Kalectwo lub choroba, nabyta przed wstąpieniem do służby w wojsku polskim w służbie b. armji zaborczej, nie uzasadnia

roszczenia zawodowego wojskowego W. P. do uposażenia emerytalnego w ramach art. 9, ust. 2, pkt. 1 ustawy z 11. XII. 1923 r. poz. 46/24 Dz. Ust. (7. IX. 1929, L. Rej. 2525/27).

80. Zaliczenie do wysługi emerytalnej czasu tymczasowej służby nauczycielskiej w b. Państwie Austrjackiem jest niedopuszczalne w ramach art. 81 ust. 1 ustawy z 11. grudnia 1923 poz. 46/24 Dz. Ust., o ile nie uiszczono na rzecz Funduszu Emerytalnego Nauczycieli Publicznych Szkół Powszechnych 2% wkładki za okres tej służby, poprzedzający uzyskanie charakteru stałego nauczyciela. (28. IX. 1929, L. Rej. 3038/27).

81. W myśl art. 61 ustawy emerytalnej z dn. 11. grudnia 1923 (Dz. U. R. P.) samobójstwo zawodowego wojskowego b. państwa zaborczego, pozostającego do chwili śmierci w czynnej służbie w wojsku polskiem i posiadającego wszystkie warunki, wskazane w punkcie a) art. 102 tej ustawy, nie pozbawia pozostałej po nim wdowy i sierot zaopatrzenia emerytalnego. (10. X. 1929, L. Rej. 3595/27).

82. Admirałom, generałom i sztabowym oficerom b. marynarki wojennej rosyjskiej, zwolnionym ze służby czynnej z zachowaniem prawa awansu, czas spędzony w zarządzie prywatnych przedsiębiorstw morskich nie wlicza się do wysługi emerytalnej. (15. X. 1929, L. Rej. 2592/27).

83. Podoficer zawodowy, zakwalifikowany orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej do służby li tylko pozaliniowej, a posiadający przeszło 10 lat rzeczywistej służby, obliczonej według czasu kalendarzowego, winien być jako trwale niezdolny do służby czynnej na stanowisku podoficera zawodowego, przeniesiony w stan spoczynku w myśl art. 9 ust. pierwszy i art. 47 lit. „B” ustawy emerytalnej z dn. 1-1. XII. 1923 wedle tekstu rozp. z dn. 13. XII. 1926, Dz. U. poz. 705. (2. XI. 1929, L. Rej. 4655/27).

IV. SPRAWY SKARBOWE

I. Cła

84. Rozporządzenia Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dn. 10. lipca 1925 r. (Dz. U. poz. 488) i z dn. 10. października 1925 r. (Dz. U. poz. 726), uzupełniające rozporządzenie z dn. 19. maja 1925 (Dz. U. poz. 356) w sprawie częściowych zmian taryfy celnej z dn. 26. czerwca 1924. nie wykluczają stosowania względem towarów, podpadających pod przepisy tych rozporządzeń, postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 23. września 1925 r. (Dz. U. poz. 719) w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów. (6. XI. 1929, L. Rej. 4032/27).

85. Brak w pozycji taryfy celnej specjalnej uwagi, że wymienione w niej towary podlegają poza cłem opłacie podatku wewnętrznego, nie uzasadnia sam przez się uwolnienia odbiorcy towaru od obowiązku uiszczenia tego podatku. (15. XI. 1929, L. Rej. 3713/27).

86. Przewidziany art. 16 rozporządzenia Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 11. czerwca 1920 r. o taryfie celnej (Dz. U. poz. 314) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 18. grudnia 1921 r. (Dz. U. poz. 12 z roku 1922), termin 30-dniowy dotyczy jedynie prawa stron do wniesienia zażaleń w postępowaniu przy odprawie celnej i przeciw niewłaściwemu stosowaniu taryfy celnej, nie zaś prawa władzy do sprostowania z urzędu wymiaru należności celnych na zasadzie § 32 ust. 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 13. grudnia 1920 (Dz. U. poz. 64 z roku 1921). (6. IX. 1929, L. Rej. 3005/27).

87. Termin, przewidziany art. 32 ust. 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z d. 13 grudnia 1920 r. o postępowaniu celnym (Dz. U. poz. 64 ex 1921 r.), nie ma zastosowania do zażaleń, wnoszonych przez strony przeciwko postępowaniu władz celnych lub niewłaściwemu zastosowaniu taryfy celnej. (29. XI. 1929, L. Rej. 4017/27).

88. Zniżka cła, przewidziana konwencją pomiędzy Polską a Francją, podpisaną w Paryżu d. 9 grudnia 1924 r. (Dz. U. poz. 468 z roku 1925) „dla obuwia z kauczuku z tkaninami, ze sprzączką lub bez” nie stosuje się do śniegowców, podlegających jako kalosze oczeniu według poz. 88 pkt. 5 taryfy celnej. (22. XI. 1929, L. Rej. 4303/27).

2. *Należności i opłaty państwowe.*

89. Wedle zasad, wynikających z postanowień § 20 rozporządzenia ces. z dnia 15 września 1915 o opłatach sądowych Nr. 279 Dz. U. P., momentem decydującym w kwestji która ze stron ponosić ma obowiązek opłaty od wekslowego nakazu zapłaty w wypadku, gdy skarga po wydaniu nakazu została cofnięta, jest treść uchwały sądowej, orzekającej, w związku z cofnięciem skargi, o kosztach sporu. (22. XI. 1929, L. Rej. 2678/27).

3. *Podatek dochodowy.*

90. a) Uchwała Komisji Odwoławczej do spraw podatku dochodowego, powzięta na zasadzie art. 73 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925 w brzmieniu jego ustępu 3, dodanego rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 4 lutego 1928 poz. 106 Dz. Ust.) podlega zaskarżeniu do N. T. A.

b) Zastosowanie art. 64 powoł. wyżej ustawy o pod. doch. (art. 63 ustawy w brzmieniu, ogłoszonym pod poz. 607 z r. 1923) jest

dopuszczalne dopiero po wyczerpaniu wszelkich sposobów ustalenia wysokości dochodu drogą postępowania wyjaśniającego w myśl art. 58 (57) i 64 (63) ustawy. (10. IX. 1929, L. Rej. 2451/27).

91. Określenie niezony lub niezamężna użyte w art. 26 ust. o podatku dochodowym (poz. 411/1925 Dz. Ust.) obejmuje również wdowców i wdowy. (19. X. 1929, L. Rej. 3004/27).

92. Obowiązek instancji odwoławczej rozprawienia się w decyzji z konkretnymi zarzutami odwołania odnosi się również do decyzji, odrzucających odwołanie na zasadzie ustępu 3 art. 73 ustawy o państw. podatku dochodowym w brzmieniu, uzupełnionem rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dnia 4 lutego 1928 poz. 106 Dz. Ust. (23. X. 1929, L. Rej. 948/29).

93. Zwolnienie od podatku zarobkowego i dochodowego kolei lokalnych z mocy art. V d) austrj. ustawy z 31 grudnia 1894 Dz. P. P. Nr. 2 z r. 1895 rozciąga się w 25-letnim okresie ulgowym także i na podatek przemysłowy i dochodowy zaprowadzony w miejsce tamtych podatków ustawami polskimi. (16. XI. 1929, L. Rej. 4496/27).

94. Niedołączenie przez płatnika, podlegającego opodatkowaniu wedle art. 21 ustawy o podatku dochodowym (poz. 607 Dz. Ust. z r. 1923), do złożonego w terminie zeznania dowodów, wymienionych w punkcie 2) części drugiej art. 53 ustawy, nie uzasadnia samo przez się wymiaru zaocznego. (27. XI. 1929, L. Rej. 3358/27).

4. Podatki od nieruchomości.

95. Rozporz. Prezyd. R. P. z dn. 17. VI. 1924 Dz. U. poz. 523 i ustawa z dn. 1. IV. 1925 Dz. U. poz. 296 o wymiarze i poborze państwowego podatku od nieruchomości nie przewidują prawa władz wymiarowych do prostowania na niekorzyść płatników prawomocnych wymiarów tegoż podatku z powodu mylnej wykładni prawnej przepisów, stosowanej przy pierwotnym wymiarze. (23. IX. 1929, L. Rej. 2356/27).

96. Mimo przepisu § 20 ust. 1 rozp. Min. Skarbu z 25/V 1925, (Dz. Ust. poz. 407) wynosi termin do wnoszenia sprzeciwów przeciw wymiarowi państwowego podatku od lokali w gminach miejskich na obszarze województw — poznańskiego i pomorskiego 4 tygodnie a to według § 69 pruskiej ustawy o daninach komunalnych z 14/VII 1893 (zb. ust. pr. str. 152). (25. X. 1929, L. Rej. 2944/27).

97. Do domu, zamieszkałego w całości przez właściciela, już z tego tylko powodu nie stosuje się § 4 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 17 czerwca 1924, poz. 523 Dz. Ust. o przyjęciu za podstawę wymiaru podatku od nieruchomości procentowych stawek wartości czynszowej wedle art. 6 ustawy o ochronie lokatorów z 11 kwietnia 1924, poz. 406 Dz. Ust. (29. X. 1929, L. Rej. 2295/27).

98. Pod pojęcie nieruchomości w rozumieniu § 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 czerwca 1924 r., poz. 523 Dz. Ust. podpada nie tylko sam budynek fabryczny, lecz także związane z nim przynależności między innymi urządzenia fabryki. (5. XI. 1929, L. Rej. 2566/27).

99. Prawomocne ustalenie podstaw wymiaru podatku od nieruchomości za rok 1924, nie pozbawia płatnika prawa zwalczania danych faktycznych, przyjętych za podstawę wymiaru w następnych okresach podatkowych (art. 3 ust. z dnia 1 kwietnia 1925 r. Dz. Ust. poz. 296). (31. XII. 1929, L. Rej. 3939/27).

5. *Podatek majątkowy.*

100. Domniemanie, oparte na fakcie prawomocnego wymiaru podatku przemysłowego, nie wyklucza w postępowaniu wymiarowym podatku majątkowego dowodu ze strony płatnika, iż przedsiębiorstwa obłożonego podatkiem przemysłowym nie prowadził. (20. IX. 1929, L. Rej. 1086/27).

101. Obowiązek instancji odwoławczej rozprawienia się w decyzji z konkretnymi zarzutami odwołania odnosi się również do decyzji, odrzucających odwołanie na zasadzie ustępu 4 art. 48 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 o podatku majątkowym, poz. 746 Dz. Ust. (23. X. 1929, L. Rej. 4912/27).

102. Postanowienia art. 2 i 3 art. 85 ustawy o państw. pod. majątkowym z 11 sierpnia 1923, poz. 746 Dz. Ust. obowiązują także wtedy, gdy władza skarbowa doręcza podatnikowi nakaz płatniczy przez pocztę. (4. XI. 1929, L. Rej. 4450/27).

103. Odroczenie poboru części wymierzonego podatku majątkowego poza terminy, określone w art. 1 i 49 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r., poz. 746 Dz. Ust., — nie zwalnia płatnika od obowiązku zapłaty. (12. XII. 1929, L. Rej. 4366/27).

6. *Podatek przemysłowy.*

104. Przepis ustępu 1 lit. a art. 7 ustawy z dn. 15. VII. 1925 r. o państw. podatku przemysłowym (Dz. Ust. poz. 550) nie ma zastosowania, jeżeli nabywcą produktu jest przedsiębiorstwo położone na obszarze Wolnego M. Gdańska. (20. II. 1929, L. Rej. 4728/26).

105. Przetwarzanie w miejskiej elektrowni prądu, dostarczanego przez elektrownię prywatną w stanie surowym, na prąd do konsumpcji o mocy słabszej stanowi przerobienie wydobytego surowca lub wyprodukowanego towaru w rozumieniu art. 7 a ustawy o podatku przemysłowym z 15 lipca 1925 r., poz. 550 Dz. Ust.

Ulga z powyższego artykułu przysługuje również dla części obrotu, osiągniętej ze sprzedaży prądu w stanie surowym, który po przetworzeniu nie jest dalej zbywany, lecz konsumowany przez samą elektrownię. (1. VI. 1929, L. Rej. 863/27).

106. Ulga z art. 7 a) ustawy z 15 VII. 1925 r., poz. 550 Dz. Ust., nie przysługuje dla części obrotu, osiągniętej ze sprzedaży surowca przedsiębiorstwu przemysłowemu, zwolnionemu od podatku w myśl art. 3 p. 1 ustawy, które przerabia surowiec na wytwory dla własnej potrzeby, względnie oddaje go innym przedsiębiorstwom do przeróbki zarobkowej na tenże sam cel. (1. VI. 1929, L. Rej. 659/27).

107. Uzależnienie zastosowania ulgi z art. 94 ust. 3 ustawy z dnia 14 maja 1923 r., Dz. Ust. poz. 412 od przedstawienia specjalnych dowodów, przewidzianych w rozp. Min. Skarbu z 27 marca 1924 r., L. D. P. O. 751, jest zgodne z powołanym wyżej przepisem ustawy. (26. X. 1929, L. Rej. 679/27).

108. Pozbywanie przez nabywające skrzynie przedsiębiorstwo swych produktów odbiorcom wraz ze skrzynią, jako opakowaniem, uzasadnia już dostatecznie zużycie w rozumieniu art. 7 a. Ust. o państwowym podatku przemysłowym z dn. 15. 7. 1925 r. (Dz. Ust., poz. 550). (5. XI. 1929, L. Rej. 4571/27).

109. Nie ma prawa do niższej stawki podatku od obrotu na zasadzie art. 7 punkt b) ustawy z dn. 15 lipca 1925, poz. 550 Dz. Ust. przedsiębiorstwo przemysłowe, sprzedające wyroby własnej produkcji w prowadzonym w tym celu zakładzie handlowym (art. 14), chociażby dla tego zakładu nabyto świadectwo kategorii handlowej. (19. XI. 1929, L. Rej. 3097/28).

110. Księgi handlowe mają znaczenie przy ocenie stosunku komisowego i ustaleniu obrotu do opodatkowania jedynie w ramach art. 76 ust. 2 i 3 ustawy o państw. pod. przemysł. z dnia 15/7 1925 r. (Dz. Ust. poz. 550), a to w myśl art. 7 lit. d) tej ustawy w związku z § 16 ust. 1 rozporządzenia 8/8 1925 (Dz. Ust., poz. 560). (20. XI. 1929, L. Rej. 4720/27).

111. Obroty przedmiotami zbytku, opodatkowane na zasadzie przepisów niemieckiej ustawy o podatku obrotowym z dn. 26 lipca 1918 r. utrzymanych w mocy art. 125 p. c. ustawy z dn. 14 maja 1923 r., o państwowym podatku przemysłowym (poz. 412 Dz. Ust.), nie podlegają ponadto opodatkowaniu według stawki, określonej w art. 6 cytowanej polskiej ustawy. (30. XII. 1929, L. Rej. 3983/27).

V. OBYWATELSTWO.

112. Art. 4 Traktatu Wersalskiego (Dz. U. R. P. P. p. 728 z r. 1920), dotyczący nabycia obywatelstwa polskiego z tytułu urodzenia, nie został nawet pośrednio uchylony art. 70 Traktatu pokoju z Austrią (Dz. U. R. P. P. Nr. 17 z r. 1925). (8. XI. 1929, L. Rej. 3779/27).

113. Byli obywatele byłego Imperjum Rosyjskiego, którzy nabyli na zasadzie art. VI. p. 1. (zdanie drugie) Traktatu Ryskiego (Dz. U. R. P. P. p. 300 z r. 1921) obywatelstwo rosyjskie względnie ukraińskie utracili z dniem 30 kwietnia 1921 — obywatelstwo polskie nabyte ewentualnie poprzednio z tytułu urodzenia się na obszarze wchodzącym w skład Polski. (22. X. 1929, L. Rej. 2484/27).

114. Fakt spisania przed notariuszem kontraktu sprzedaży nieruchomości nie wyklucza możliwości dowodu w celu rozstrzygnięcia ważności opcji milczącej z art. 17 konwencji Wiedeńskiej (Dz. U. p. 148/25), że to oświadczenie woli nastąpiło wskutek chorobliwego zakłócenia czynności umysłu w stopniu wykluczającym swobodnie powzięcie decyzji a niedostrzegalnym dla notariusza. (3. I. 1920, L. Rej. 3798/27).

115. Postanowienia o obywatelstwie osób, które w dniu 10 stycznia 1920 nie miały ukończonych lat 18, zawarte w zdaniu pierwszym § 2 art. 8 Konwencji Wiedeńskiej (Dz. U. R. P. P. p. 148 z r. 1925), nie mają zastosowania do wypadków, w których ojciec względnie matka tych osób nie żyli w dniu 10 stycznia 1920. (18. XII. 1929, L. Rej. 483/28).

VI. SPRAWY ROLNE.

1. Komasaacja gruntów.

116. W pierwszym stadium postępowania scaleniowego mogą być podnoszone zarzuty tylko co do nieuzasadnionego włączenia do obszaru scalenia gruntów, nieodpowiadających warunkom art. 1 ustawy scaleniowej, poz. 244/26 Dz. Ust., zarzuty zaś co do wyłączeń z innych powodów mogą być podnoszone dopiero przy ustalaniu ścisłych granic obszaru scalenia, t. j. w drugim stadium postępowania. (20. XI. 1929, L. Rej. 81/28).

2. Osadnictwo.

117. Nawet po wejściu w życie rozporządzenia Ministrów Reform Rolnych, Rolnictwa oraz Spraw Wojskowych z dnia 29 kwietnia 1927 poz. 631 Dz. Ust. termin, przewidziany w art. 6 ustawy z 17 grudnia 1920 poz. 18/921 Dz. Ust., liczyć należy od chwili wydania osadnikowi aktu nadawczego. (16. X. 1929, L. Rej. 4253/27).

3. Przewłaszczenie.

118. Przepisy ustawy z 28 grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. mają zastosowanie do wypadków, w których orzeczenie ostateczne, wydane przed wejściem w życie tej ustawy, uchylone zostało następnie przez N. T. A. o ile orzeczenie nowe zapada już po wejściu tej ustawy w życie. (16. X. 1929, L. Rej. 3832/27).

4. *Reforma rolna.*

119. Orzeczenie, zawierające projekt parcelacyjny, jak również ogłoszenie tegoż orzeczenia winny zawierać dyspozycję co do całego obszaru, przeznaczonego już w danej chwili do parcelacji. (9. IX. 1929, L. Rej. 1926/29).

120. Opinia Okręgowej Komisji Ziemskiej, o której mowa w p. 3 art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 poz. 1/926 Dz. Ust., jest ze względu na swój wiążący charakter orzeczeniem, a jako orzeczenie winna być w myśl art. 15 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 poz. 706 Dz. Ust. doręczona stronie i podlega w myśl art. 16 tejże ustawy zaskarżeniu do Głównej Komisji Ziemskiej (24. X. 1929, L. Rej. 700/28).

121. Przepisy ustawy z 28 grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. mają zastosowanie do wypadków, w których orzeczenie ostateczne, wydane przed wejściem w życie tej ustawy, uchylone zostało następnie przez N. T. A., o ile orzeczenie nowe zapada już po wejściu tej ustawy w życie. (16. X. 1929, L. Rej. 3832/27).

5. *Sprawy serwitutowe.*

122. Zgodnie z brzmieniem art. 25 rozp. Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego z 16 czerwca 1920 poz. 354 Dz. Ust. jak i § 21 rozp. takiegoż z 14 grudnia 1922 poz. 49/27 Dz. Ust., przy istnieniu w księdze hipotecznej ostrzeżenia o zwróceniu egzekucji do samego majątku, zatwierdzenie dobrowolnej umowy w przedmiocie zniesienia służebności jest niedopuszczalne, przyczem władze ziemskie nie są powołane do badania ważności tego rodzaju ostrzeżeń. (31. X. 1929, L. Rej. 1511/28).

6. *Likwidacja majątków niemieckich.*

123. Ogłoszenie uchwały Komitetu Likwidacyjnego w Monitorze Polskim jest zbędne w wypadkach, w których uchwała została doręczona samemu właścicielowi lub jego pełnomocnikowi. (30. XII. 1929, L. Rej. 2607/29).

7. *Uwłaszczenia.*

124. Zastrzeżony w pkt. a. art. 4 ustawy z 20 czerwca 1924 poz. 617 Dz. Ust. warunek: „z prawem odnowienia dzierżawy po terminie na warunkach poprzednich”, odnosi się także do umów z terminem dwunastoletnim. (9. X. 1929, L. Rej. 4842/27).

125. Przy żądaniu uwłaszczenia na zasadzie punktu c) art. 4 ust. z 20 czerwca 1924 poz. 617 Dz. Ust. nie można posiłkować się jako tytułem do uwłaszczenia użytkowaniem ziemi w terminie ustawowym przez spadkodawcę, co ma miejsce jedynie przy uwłaszczeniu na zasadzie punktu a) tegoż artykułu. (30. XII. 1929, L. Rej. 1488/28).

VII. SPRAWY SAMORZĄDOWE.

126. a) W myśl art. 66 ust. 4-ty dekretu z d. 4/II. 1919 r. o samorządzie miejskim Dz. Pr. p. 140 magistrat, działający w zastępstwie rozwiązanej rady miejskiej — ma prawo w granicach właściwości — reprezentacji miejskich rozstrzygać, z wyjątkiem spraw, dotyczących zbywania, i zamiany nieruchomości miejskich oraz zaciągania pożyczek, każdą sprawę, którą ze względu na okoliczności faktyczne — uzna za sprawę bieżącą.

h) Ustanowienie przez reprezentację miejską przyszłych świadczeń emerytalnych na rzecz pracownika miejskiego nie stanowi obciążenia majątku miejskiego, przewidzianego w p. 2 art. 21 dekretu o samorządzie miejskim, które należy rozumieć, jako obciążenie hipoteczne, wobec tego odnośna uchwała nie wymaga zgody władzy nadzorczej w myśl art. 38 tegoż dekretu.

c) Z postanowień § 40 Statutu o zabezpieczeniu emer. pracowników miejskich m. st. Warszawy nie urasta dla strony interesowanej prawo podnoszenia ani dla Rady miejskiej obowiązek rozważania — przed momentem wymiaru uposażenia emerytalnego rozszczeń o przyznanie specjalnych, nie przewidzianych statutem uprawnień odnośnie uposażenia emerytalnego; postanowienia powyższe nie wykluczają jednak uprawnienia Rady miejskiej do powzięcia tego rodzaju uchwały w każdym razie wedle jej uznania. (4. X. 1929, L. Rej. 2740/27).

127. Orzeczenia wojewody, wydane na zasadzie § gal. ord. wyb. gm. z 1866 Dz. Ust. kr. Nr. 9 nie są — z uwagi na postanowienia art. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 Dz. Ust. poz. 712 — ostateczne. (25. X. 1929, L. Rej. 2807/27).

128. Niewypowiedzenie się przez władzę pozwaną co do poszczególnych zarzutów, wniesionych przeciw przeprowadzeniu wyborów do rady miejskiej, a jedynie ogólne skwalifikowanie tychże — jako bezpodstawnych, stanowi naruszenie form postępowania administracyjnego. (4. XI. 1929, L. Rej. 3838/27).

129. Art. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923, nie zaliczając w drugim ustępie komisji reklamacyjnej gminnej do władz administracyjnych, o których mowa w ustępie pierwszym zniósł postanowienia § 16 gal. ord. wyb. gm. z dnia 12 sierpnia 1866 gal. Dz. Ust. Kr. Nr. 9 — o ile tym paragrafem przekazano starostom ostateczne rozstrzygnięcie odwołań wniesionych przeciw uchwałom komisji reklamacyjnej. (18. X. 1929, L. Rej. 3267/27).

130. Władzą nadzorczą, właściwą do zatwierdzania uchwał gminnych m. Poznania, ustalających wysokość poborów płatnych członków Magistratu, jest obecnie na zasadzie § 27 rozp. Prez.

Rzeczp. z 30/XII 1924 (Dz. Ust. poz. 1073) Wojewoda, a nie Wojewódzki Sąd Administracyjny. (20. XII. 1929, L. Rej. 4579/27).

8. *Podatki i opłaty samorządowe.*

131. Suma obrotu, przyjęta za podstawę do wymiaru państwowego podatku przemysłowego obowiązuje i przy wymiarze wojewódzkiego podatku od wyszynku i drobnej sprzedaży trunków (art. 25 ustawy z d. 11/VIII 1923 Dz. U. p. 747 i art. 3 ust. z d. 31/VI 1924 Dz. Ust. p. 719). (14. X. 1929, L. Rej. 3519/27).

132. Opłata komunalna od umów o przeniesienie własności nieruchomości, ustanowiona na podstawie art. 13 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. z dnia 11 sierpnia 1923 Dz. Ust. poz. 747, nałożoną być mogła — w wypadkach, w których przy wymiarze opłaty stemplowej od kupna nieruchomości, dokonywanej wedle przepisów z dnia 19 lipca 1916 Dz. rozp. G. gub. Warsz. poz. 126, jedna ze stron po myśli § pkt. 1 tych przepisów, wolną była od obowiązku uiszczenia opłat — na stronę podlegającą obowiązkowi opłaty, mimo odmiennych postanowień statutu powiatowego związku komunalnego, tylko w połowie. (31. X. 1929, L. Rej. 4278/26).

133. Wobec treści art. 24 ustawy z dn. 10 grudnia 1920 r., o budowie i utrzymaniu dróg publicznych Dz. Ust. p. 32/1921 r. — tylko te gminy miejskie mają prawo pobierać opłaty tak zwane „kopytkowe”, które mogą się wykazać tytułem prawnym do poboru pomienionych opłat powstałym przed opublikowaniem zacytowanej ustawy z d. 10/XII. 1920. (21. X. 1929, L. Rej. 4580/27).

134. a) Przez „osoby zajmujące lokal”, które obowiązane są do zapłaty podatku od lokali (art. 1 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 Dz. Ust. poz. 550) należy rozumieć nie tylko lokatorów, t. j. osoby, które zajmują lokal z tytułu najmu, lecz wogóle osoby, które zajmują lokal z jakiegokolwiek bądź tytułu.

b) Postanowienie ustępu ostatniego § 1 Rozp. Min. Skarbu z dnia 29 grudnia 1926, Dz. Ust. poz. 95, r. 1927, nie jest sprzeczne z postanowieniami ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 550, ponieważ posiadacze lokali, wynajmowanych czasowo (hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych itp.), są osobami, zajmującymi lokal, w rozumieniu art. 1 wymienionej ustawy, wobec czego są obowiązani do zapłaty podatku od lokali. (30. XII. 1929, L. Rej. 534/28).

VIII. *UBEZPIECZENIA.*

135. Roznosiciele „Kurjera Warszawskiego” podlegają obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w myśl art. 1 ustawy z 18 lipca 1925 (Dz. Ust. poz. 650) niezależnie od tego, czy

posługują się ewentualnie osobami trzecimi przy doręczaniu pisma; okoliczność, że posiadają oni jeszcze inne zajęcie nie uzasadnia zwolnienia ich od obowiązku zabezpieczenia. (11. X. 1929, L. Rej. 2108/27).

136. Spór pomiędzy obowiązkowo ubezpieczonym a zarządem Kasy Chorych w przedmiocie udzielenia świadczeń, wyluszczonych w art. 22 ustawy z d. 19 maja 1920 r. (Dz. Ust. poz. 272) członkom rodziny obowiązkowo ubezpieczonego, wymienionym w art. 33 tejże ustawy, podlega kompetencji Komisji Rozjemczej. (11. X. 1929, L. Rej. 2542/27).

137. Osoby, zatrudnione w przedsiębiorstwach budowlanych, prowadzonych przez związki komunalne a mających na celu budowę, rekonstrukcję i konserwację dróg, mostów i przepustów, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia od wypadków. (16. X. 1929, L. Rej. 1482/27).

138. Okoliczność, że w art. 1 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia wymienione zostały także zakłady pracy, prowadzone w sposób przemysłowy, choćby na zysk nieobliczone, nie uprawnia do wniosku, iżby normalnie, a w szczególności według ustawy o zabezpieczeniu od wypadków zarobkowość nie należała do istotnych cech zakładów pracy, prowadzonych w sposób przemysłowy. (25. X. 1929, L. Rej. 2938/27).

139. Według zasad postępowania admin., jakie obowiązywały przed wejściem w życie rozp. Prez. R. P. z 22/3 28 (Dz. U. p. 341) uchylene z urzędu prawomocnego brzmienia Zakładu Ubezpieczeń od wypadków, normującego obowiązek i warunki ubezpieczenia, przez władzę nadzorczą dopuszczalne było jedynie w wypadkach, gdy tego wymagał interes publiczny, oraz w wypadkach bezwzględnej nieważności danego orzeczenia; niedopuszczalnym było natomiast takie wkroczenie władzy nadzorczej z tego jedynie powodu, że według jej zapatrywania mylnie zastosowano lub interpretowano przepisy prawa obowiązującego. (25. X. 1929, L. Rej. 2628/27).

140. Dla ustalenia w myśl art. 1 ustęp pierwszy, ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia z 18 lipca 1924 r. (Dz. Ust. poz. 650), czy dany zakład pracy zatrudnia u siebie więcej niż 5 pracowników, rozstrzygającą jest absolutna liczba zatrudnionych, a nie liczba tych z pośród nich, co do których zachodzą indywidualne warunki zabezpieczenia. (15. XI. 1929, L. Rej. 3821/27).

141. Skreślenie z porządku dziennego posiedzenia Rady Kasy Chorych spraw przedłożonych jej przez Zarząd względnie Komisarza Kasy, a należących do jej zakresu działania w myśl art. 66

ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. Ust. poz. 272) nie może być uznane samo przez się za powód dostateczny do rozwiązania wzgl. zawieszenia władz Kasy na zasadzie art. 100 tejsze ustawy. (19. XI. 1929, L. Rej. 2347/27).

142. Nieuiszczenie przez przedsiębiorcę w terminie ustawowym lub statutowym opłat, należnych Zakładowi ubezpieczeń od wypadków, spowodowane doręczeniem orzeczenia klasyfikacyjnego po upływie wymienionych terminów, nie uprawnia do żądania odsetek zwłoki, przewidzianych w § 4 ustawy z dnia 8 lutego 1909 r. (austr. Dz. Ust. Nr. 29) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 7 lipca 1921 r. (Dz. Ust. R. P. poz. 413). (27. XII. 1929, L. Rej. 3028/27).

IX. PRAWO PAŃSTWOWE.

143. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 Dz. Ust. p. 426 o ochronie granic nie utraciło mocy obowiązującej przez sam upływ czasu (zakończenie wojny). (22. XI. 1929, L. Rej. 4388/27).

144. Wobec zatwierdzenia przez Rząd Polski rozporządzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z dnia 18 grudnia 1918 (Dz. Urz. Rady Narod. Ks. Ciesz. N. 2 poz. 39 ex 1919) nie ma dostatecznej podstawy do przyjęcia, że Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego nie był władzą Państwa Polskiego. (15. X. 1929, L. Rej. 1137/27).

X. PRAWO WODNE.

145. Z art. 45 punkty 1) i 2) w związku z art. 21 ustawy wodnej wynika, że do odprowadzania zanieczyszczonych wód za pomocą kanalizacji do innych wód wymagane jest pozwolenie władzy wodnej, o ile nie zachodzi wypadek, przewidziany w ustępie trzecim art. 45 ustawy wodnej. (23. X. 1929, L. Rej. 3371/27).

XI. RYBOŁÓWSTWO.

146. Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 2 lipca 1923 r. (Dz. Ust. poz. 530) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy o rybołówstwie z 31 października 1887 (Dz. U. i rozp. kraj. gal. Nr. 37/1890) na obszar Spisza i Orawy władze uprawnione są w związku z tworzeniem nowych rewirów na przyłączonym terenie do rewizji granic sąsiednich, rewirów, utworzonych już poprzednio w b. Galicji. (16. X. 1929, L. Rej. 2605/27).

Dr. Włodzimierz Orski,

Prezes Najw. Trybunału Administracyjnego

B. Inne sprawy sądowe

ZASADY PROJEKTU USTAWY O KOSZTACH SĄDOWYCH*

Projekt kod. post. cywilnego w rozdziale o kosztach procesu normuje stosunki w tej materji między stronami, czyli podaje przepisy, według których rozstrzygać się będzie, która ze stron i w jakiej mierze obowiązana jest zwrócić drugiej koszty, związane z prowadzeniem sprawy. Natomiast nie dotyka kwestji opłat na rzecz skarbu państwa tudzież oznaczenia wysokości wydatków, wywołanych postępowaniem sądowym.

Dlatego też zaszła potrzeba, zgodnie z zamierzeniami autorów projektu kod. post. cyw., opracowania osobnej ustawy, która by zawierała normy, dotyczące tej kwestji.

Z tego więc punktu widzenia „ustawa o kosztach sądowych” będzie uzupełnieniem kod. post. cywil., a w szczególności działu o kosztach procesu.

Stanowiąc uzupełnienie do kod. post. cyw., ustawa o koszt. sąd. reguluje opłaty i wydatki tylko w zakresie tego postępowania które objęte jest kod. post. cyw., czyli tylko w zakresie postępowania spornego. Podkreślone to jest w art. 1 projektu, który głosi: „W sprawach spornych, rozpoznawanych według przepisów kod. post. cyw., pobierane będą z mocy niniejszej ustawy opłaty sądowe na rzecz skarbu państwa oraz koszty postępowania”.

Jak już zaznaczono wyżej i jak wynika z tekstu art. 1, projektowane są dwa rodzaje opłat: 1) opłaty na rzecz skarbu państwa pod nazwą opłat sądowych i 2) opłaty, które strona winna uiścić na pokrycie wydatków na poszczególne czynności procesowe, pod nazwą kosztów postępowania.

Tytułem opłat sądowych będą pobierane: wpis, opłata od podań i załączników, opłata kancelaryjna i kaucja kasacyjna.

Opłaty te, jak to wynika z ich natury, mają charakter dochodów administracyjnych skarbu.

Zasadnicze znaczenie ma t. zw. wpis, który jest opłatą ryczałtową, za każdą instancję (z wyjątkiem instancji kasacyjnej) i pobierany będzie od czynności, które stanowią podstawy do wdrożenia postępowania w instancji bądź wznowienia tego postępowania jak pozew główny lub wzajemny, apelacja, zażalenie (rekurs), sprzeciw od wyroku zaocznego, skarga o wznowienie postępowania, skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego.

* Opracowanego w Komisji Kodyfikacyjnej.

Wysokość wpisu uzależniona jest w zasadzie od wartości przedmiotu sporu i utrzymana jest mniej więcej na tym samym poziomie, jaki obowiązuje według dotychczasowych przepisów dzielnicy, rozszerzono jednak na cały obszar państwa istniejącą w b. dzielnicy pruskiej zasadę pewnej degresji, gdy spór dotyczy większych wartości. Według projektu wpis wynosi 2% wartości przedmiotu sporu, przy wartości wszakże ponad 10000 zł. obniżony jest do 1,5% od nadwyżki, a przy wartości ponad 100000 zł. — do 1% od nadwyżki. Konieczność wprowadzenia degresji uzasadniona jest potrzebą udostępnienia drogi sądowej w sporach o wielkiej wartości, gdzie samo wszczęcie procesu wymaga (ze względu na tryb uiszczania opłaty, o którym niżej) wyłożenia znacznej stosunkowo sumy.

Obniżenie wpisu wprowadzono również w stosunku do aktów procesowych, mających znaczenie uboczne, jak sprzeciw od wyroku zaocznego, interwencja uboczna, zażalenie i t. p. Wreszcie, obniżeniem objęto postępowania szczególne, jak postępowanie nakazowe i skrócone (upominawcze) tudzież postępowanie o nadanie wykonalności wyrokom sądów polubownych. Obniżenia te redukują wpis do połowy albo do czwartej części. Nadto uprzywilejowano szczególnie spory działowe, ze względu na ich charakter, obniżając wpis do ósmej części od pozwu i skargi apelacyjnej i do szesnastej części — od zażalenia (skargi incydentalnej, rekursu).

W niektórych sprawach, gdzie wartość przedmiotu sporu ma znaczenie drugorzędne, zamiast wpisu stosunkowego (procentowego), pobierany będzie wpis stały, czyli oznaczony cyfrowo niezależnie od wartości, jak w sprawach o wyjawienie majątku pod przysięgą, w sprawach procesowych, w sprawach o uznanie zapisu na sąd polubowny za wygasły i t. p.

Opłaty od podań i załączników wprowadzono na wzór takiejże opłaty stemplowej w postępowaniu administracyjnym. Opłata ta pobierana będzie od pism i wniosków do protokołu, zgłoszonych poza rozprawą, w przypadkach, gdy nie ulega pobraniu wpis stosunkowy lub stały.

Opłata kancelaryjna będzie uiszczana za wypisy, odpisy, wyciągi z akt procesowych, i inne dokumenty, których strona zażąda. Nadto, wprowadzona jest ryczałtowa opłata kancelaryjna za pisma, doręczane przez sąd z urzędu. Opłata ta wynosi dziesiątą część wpisu, który w danej instancji strona winna uiścić, nie mniej wszakże niż 2 zł. i nie więcej niż 50 zł., przytem opłaty tej nie będzie się pobierało w postępowaniu przed sądem grodzkim.

W postępowaniu przed sądem kasacyjnym wpis w przeciwieństwie do stanu obecnego, nie będzie pobierany. Pobieranie wpisu od skarg kasacyjnych nie da się niczem uzasadnić. Sąd Najwyższy, jako instancja kasacyjna, spełnia funkcje kontrolujące i działa w interesie porządku prawnego. Jeżeli sprawa dochodzi do Sądu Najwyższego, to dzieje się to nie z winy strony, lecz raczej wskutek niezgodnego z prawem postępowania sądów merytorycznych. Takie przynajmniej jest założenie instytucji skargi kasacyjnej. Niema więc żadnej podstawy, aby obarczać stronę opłatą za wadliwą działalność sądu. Dlatego też skargi kasacyjne winny być wolne od wszelkich opłat.

Z drugiej jednak strony, nie należy zapominać, iż bezwzględne zwolnienie od opłat może pociągnąć za sobą nadużywanie prawa zakładania skarg kasacyjnych, co w dalszej konsekwencji spowodowałoby nadmierne obciążenie sądu kasacyjnego. Celem zapobieżenia tym niepożądanym objawom projekt wprowadza kaucję kasacyjną, która stanowić będzie gwarancję ze strony zakładającego skargę, iż skarga jego nie jest wniesiona lekkomyślnie lub bezpodstawnie. Gdy w wyniku postępowania kasacyjnego okaże się, iż istotnie sąd merytoryczny dopuścił się uchybień w wykładni prawa lub uchybień natury proceduralnej, kaucja będzie zwrócona skarżącemu.

Obowiązek wpłacania kaucji w sprawach cywilnych istnieje w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim od 1928 r. i w znacznej mierze przyczynia się do zatamowania napływu nieuzasadnionych skarg kasacyjnych. Kaucję kasacyjną wprowadzono już w postępowaniu karnem (art. 491 kpk.), oraz w postępowaniu przed Najw. Trybun. Admin.

Wysokość kaucji oznaczona w projekcie na 400 zł. w sprawach rozpoznanych przez sąd apelacyjny, i 100 zł. — w sprawach, rozpoznanych w sądzie okręgowym, jako 2-ej instancji. Kwoty te dostosowane są do norm, obecnie obowiązujących w b. zaborze rosyjskim, gdzie kaucja wynosi 300 zł. i 75 zł. z zastrzeżeniem jednak, że wpis od kasacji nie może wynosić mniej niż 100 i 25 zł., czyli ogółem opłata od kasacji nie może być mniejsza od 400 i 100 zł.

Tryb uiszczania i pobierania opłat wzorowany jest na zasadach, obowiązujących obecnie w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim. Według zamierzeń projektu strona, podejmująca czynność procesową, podlegającą opłacie sądowej, obowiązana będzie jednocześnie opłatę tę uiścić pod rygorem ujemnych konsekwencji prawnych w tem znaczeniu, że pismo lub wniosek nieopłacone nie odniesą żadnych skutków, pismo zaś będzie zwróco-

ne stronie, jako nieodpowiadające wymaganiom formalnym. Rygor ten złagodzony jest poniekąd tem, że przed zwróceniem pisma przewodniczący wezwie stronę, aby w ciągu dni siedmiu uzupełniła brakującą opłatę i dopiero po upływie tego terminu można będzie pismo zwrócić.

Zasada ta będzie normą dla dzielnicy zachodniej i południowej. Wprowadzenie jej uzasadnione jest względami celowości i praktyczności. Przy tym systemie odpada ciężar ściągania opłat drogą egzekucji, strona bowiem sama, będąc zagrożona, skutkami procesowymi, postara się, by opłaty w czasie właściwym i w należytej kwocie były uiszczone. W ten sposób zmniejsza się znakomicie pracę organów egzekucyjnych i daje się pewność, że opłata istotnie wpłynie do kasy skarbowej, wówczas gdy pobieranie opłat po ukończonym procesie nie zawsze daje wyniki pozytywne.

Dla osób, nie mających środków dostatecznych na wyłożenie tych kosztów, nie będzie to uciążliwe, gdyż w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, będą one mogły uzyskać prawo ubogich, zwalniające od obowiązku uprzedniego wnoszenia opłat.

Poza ubogimi, zwolniony jest od opłat sądowych skarb państwa w ścisłym znaczeniu tego wyrazu. Przedsiębiorstwa państwowe nie są objęte zwolnieniem, są one bowiem przeważnie utworzone na zasadach samowystarczalności, wobec czego niema podstawy do wspomagania ich z kasy skarbowej w formie zwolnienia.

Również niema podstaw rzeczowych do zwolnienia od opłat związków komunalnych i innych osób prawnych prawa publicznego, zwłaszcza, że wszelkie zwolnienia dają impuls do wszczynania procesów nieuzasadnionych i nadużywania środków odwoławczych.

Co do kuratora procesowego, wyznaczonego przez sąd stronie, nieznaney z miejsca pobytu, projekt wychodzi z założenia, iż należy mu ułatwić działanie i zwalnia go od wykładania opłat, z zastrzeżeniem wszakże, że nieuiszczone opłaty będą ściągnięte z majątku osoby nieobecnej, jeżeli! majątek ten będzie ujawniony.

Jeżeli jakakolwiek opłata sądowa będzie pobrana niesłusznie, strona będzie mogła domagać się zwrotu.

Nie jest to wyrażone *expressis verbis* w projekcie, lecz wynika z ogólnych zasad prawa.

Pozatem w niektórych przypadkach strona na żądanie otrzyma z powrotem uiszczony wpis albo jego część. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy czynność (pозew, skarga) z przyczyn formalnych nie może odnieść skutku, albo gdy skutek ugody lub na żądanie strony nieukończzone postępowanie ulegnie umorzeniu.

Prawo żądania zwrotu opłaty sądowej wygasa wskutek pięcioletniego przedawnienia. Również w tym terminie wygasa roszczenie skarbu o zapłatę nieuiszczonej opłaty.

W drugiej części projekt poświęcony jest kosztom postępowania, do których zalicza należności za doręczenia oraz należności świadków, biegłych i tłumaczy. Unormowanie wysokości tych kosztów, projekt przekazuje rozporządzeniom ministerstwa sprawiedliwości, idąc za wzorem przepisów, przyjętych w tej materji w kod. post. kar. Również Rozporządzenie ministra sprawiedliwości ustali taryfę należności strony z tytułu kosztów podróży oraz straty zarobku w przypadkach, gdy strona zmuszona będzie stawić się osobiście w sądzie.

Oznaczenie wszystkich powyższych należności w ustawie nie jest wskazane, gdyż mogą one ulegać częstym stosunkowo zmianom w związku ze zmianami w stosunkach gospodarczych.

Wacław Miszewski (Warszawa)

Z DZIAŁALNOŚCI ZRZESZENIA SĘDZIÓW I PROKURATORÓW

Trzy lata minęło od chwili, gdy sądownictwo całego kraju, zorganizowane przedtem w trzech oddzielnych związkach, zjednoczyło się w jedną korporację, tworząc ogólny związek pod nazwą „Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów Rzplitej Polskiej”.

Ten okres, aczkolwiek krótki, przyniósł już realne owoce zjednoczenia. We wszystkich kierunkach działalność zbiorowa znacznie się wzmogła, wzmacniając jednocześnie łączność między poszczególnymi dzielnicami.

Pomijając narazie działalność Zrzeszenia na innych polach, zatrzymam się tutaj na wynikach, osiągniętych w zakresie wzajemnej pomocy materialnej. Oprócz lokalnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, które służą celom udostępnienia dla członków krótkoterminowego kredytu, Zrzeszenie założyło ogólną kasę zapomogową, której fundusze przeznaczone są na udzielanie pomocy rodzinom, pozostałym po zmarłych członkach. Fundusze tworzą się z niewielkich, bo pięciozłotowych, składek miesięcznych. Potwierdza się tutaj znana teza, iż zbiorowość, pracująca systematycznie i planowo, zdolna jest do osiągnięcia poważnych wyników. Najlepszą ilustracją tej tezy w danym przypadku są poniższe cyfry. Zbieranie składek od członków Zrzeszenia rozpoczęło się od 1. X. 1928 r. W ciągu 15 miesięcy, czyli do dnia 31. XII. 1929 r. zebrano 205.885 zł; zgromadzono więc fundusz bardzo pokaźny w stosunku do liczby członków (2802 w grudniu 1929 r.), których wyłącznym źródłem dochodu jest praca, słabo, jak wiadomo, wy-

nagradzana. Dzięki tym funduszom kasa zdołała przyjść z pomocą wszystkim rodzinom po członkach, zmarłych w 1929 r., a nadto stworzyć dość dużą rezerwę na przyszłość. W ciągu tego roku wypłacono zapomogi w 31 przypadkach, każda zaś zapomoga wynosiła 4000 zł. Ogółem wypłacono 124.000 zł. Tytułem rezerwy po doliczeniu procentów i po potrąceniu kosztów organizacyjnych i administracyjnych pozostało 82.202 zł.

Posiadając taki zapas, kasa ma podstawę, która pozwoli jej rozwijać się nadal.

Przy założeniu kasy powstało pytanie, czy wskutek włożenia obowiązku uiszczania składek liczba członków Zrzeszenia nie ulegnie zmniejszeniu. Obawy pod tym względem okazały się płonne. Ogólna liczba członków nie tylko nie zmniejszyła się, lecz przeciwnie wzrosła. W grudniu 1928 r. Zrzeszenie liczyło 2714 członków, w grudniu zaś 1929 r. doszło do cyfry 2802, wzrost więc wyraża się w liczbie 88.

Na cyfry te składają się następujące pozycje: w ciągu roku przystąpiło nowych członków 258, natomiast ubyło wskutek wykreślenia 100, wskutek śmierci 31, z powodu wystąpienia z sądownictwa 34, wreszcie z powodów nieznanych 5, ogółem 170.

Z powyższego zestawienia wynika iż liczba wykreślonych, to jest tych, którzy nie poczuwali się do koleżeńskiej solidarności i nie chcieli płacić składek, ograniczyła się do 5%, przytem okres wykreśleń z tego powodu obecnie można uważać za skończony. Ubytek ten ze znaczną nadwyżką został pokryty przystąpieniem tych, którzy przedtem do Zrzeszenia nie należeli.

Wacław Miszewski (Warszawa)